

ÅBO AKADEMI

Kommunikation och samarbete mellan hemmet och skolan

En förstudie om hur föräldrar till barn i årskurs sju har upplevt
samarbetet under barnets skolgång och coronaviruspandemin våren 2020

Pamela Svenfelt

Avhandling för pedagogie magisterexamen
Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier
Åbo Akademi
Vasa, 2020

Författare Pamela Svenfelt	Årtal 2020
Arbetets titel Kommunikation mellan hemmet och skolan - En förstudie om hur föräldrar till barn i årskurs sju har upplevt samarbetet under barnets skolgång och coronaviruspandemin våren 2020	
Publicerad avhandling för magisterexamen i pedagogik Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier	Sidantal 70
<p>Referat</p> <p>Samarbetet mellan hemmet och skolan utgör en värdefull relation som är av stor betydelse för elevernas skolgång. Samarbetet handlar om en ömsesidig respekt. I samverkan som baseras på ömsesidig respekt bygger läraren, skolpersonalen, föräldrarna och eleven tillsammans ett gott lärande och en god skolgång för eleven. (Utbildningsstyrelsen, 2007.)</p> <p>Syftet med avhandlingen är ta reda på hur föräldrar till barn i årskurs sju upplever att kommunikationen mellan hemmet och skolan fungerar. Genom att fokusera på årskurs sju kan jag ta fasta på de förändringar i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan som föräldrarna noterar i övergången från årskurs sex till årskurs sju samt förändringar som skett under hela barnets skolgång. Genom att avgränsa studien till en specifik målgrupp, föräldrar till barn i årskurs sju, kan jag klarlägga de synpunkter och perspektiv som framkommer uttryckligen för denna grupp av elever och deras föräldrar. I undersökningen ingår också några frågor om hur föräldrarna upplevde distansundervisningen som coronaläget medförde.</p> <p>Forskningsfrågorna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hur beskriver föräldrarna den generella kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan? 2. Hur har samarbetet och kontakten förändrats under barnets skolgång? 3. Förändrades samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan när distansundervisningen påbörjades? <p>För att få svar på forskningsfrågorna användes en webbenkät som skickades ut till alla föräldrar i årskurs sju i en högstadieskola. Antalet respondenter var 31, svarsprocenten blev således 35 procent av föräldrarna. Det empiriska materialet har sammanställts och presenteras</p>	

i avhandlingen. Den låga svarsprocenten medförde en omvärdering av forskningsdesignen, och detta material presenteras som en förstudie i syfte att applicera en förståelse av kommunikation som en cirkulär och dialogisk företeelse.

Studien är en flermetodsundersökning. Som datainsamlingsmetod användes en elektronisk enkät med både öppna och slutna frågor. De öppna frågorna behandlades som kvalitativa data och de slutna frågorna analyserades som kvantitativa data.

Resultaten av undersökningen visar att föräldrar från olika lågstadieskolor upplever att i högstadiet har föräldrar mindre kontakt med skolan. I och med mindre kontakt upplever föräldrarna att informationsutbytet blir mer sällan. Eleverna blir mera självständiga och tilldelas mera ansvar. Ytterligare gemensamma faktorer är att föräldrarna ser det som viktigast i samarbetet mellan hemmet och skolan att kunna stöda barnet att utvecklas och skolan ska vara lätt att kontakta. Föräldrarna anser också att det är viktigt att kunna känna tillit till skola och lärare.

Det kan eventuellt finnas ett samband mellan hur föräldrarna utvärderade samarbetet med skolan och hur väl de upplever att förväntningar de har på skolan blir uppfyllda. I denna fråga användes en skala från ett till fem. Betyg ett stod för dåligt, medan betyg fem stod för utmärkt. När betygsättningen var utmärkt upplevde också föräldrarna att det mesta fungerade i samarbetet och kontakten. Då betyget var lägre, fanns det ouppfyllda behov och förväntningar som föräldrar ville utveckla i samarbetet.

Resultaten visar att majoriteten upplever att coronaläget och distansundervisningen har påverkat kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan. Kontakten och kommunikationen skedde flera gånger per vecka jämfört med tidigare. I högstadiet där barnen är mera självständiga fungerade distansundervisningen i de flesta fall bra. Utifrån resultaten kan man även se att i de ämnen som elever har svårigheter i, kan det vara svårt för eleverna att följa med under distansundervisningen.

Sökord / indexord enl.thesaurus

Kommunikation, samarbete, kontakt, dialogism, dialogiskt perspektiv, cirkulär kommunikation, cirkulärt samspel, corona, coronaläget, covid-19

Innehållsförteckning

Abstrakt

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund och val av forskningsområde	1
1.2 Syfte och forskningsfrågor	4
1.3 Avhandlingens disposition	4
2 Teorikapitel.....	6
2.1 Centrala begrepp.....	6
2.2 Kommunikation mellan hemmet och skolan	7
2.2.1 Dialogiskt perspektiv på kommunikation	9
2.3 Kontaktformer mellan hemmet och skolan	11
2.3.1 Föräldramöten.....	12
2.3.2 Föräldrakvällar.....	13
2.3.3 Utvecklingssamtal/Bedömningsamtal.....	13
2.3.4 Skriftlig information/Veckobrev	13
2.3.5 Wilma	14
2.3.6 Telefonkontakt.....	14
2.3.7 Öppet hus-dagar/Hem och Skola-dagen	15
2.3.8 Föräldraförening/Hem och Skola-förening.....	15
2.3.9 Klassförälder.....	15
2.4 Hemmet och skolans fostringssamarbete	16
3 Metod och genomförande	18
3.1 Precisering av syfte och forskningsfrågor	18
3.2 Metodansats.....	19
3.3 Enkät som datainsamlingsmetod	21
3.3.1 Beskrivning av enkäten.....	21
3.4 Val av respondenter.....	23
3.4.1 Respondenterna i den empiriska delen av undersökningen.....	24
3.5 Analys av datainsamlingen.....	25
3.6 Tillförlitlighet, trovärdighet och etik.....	25
4 Resultatredovisning	27
4.1 Föräldrarnas generella syn på kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan	27
4.2 Förändringar i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan under barnets skolgång	31

4.3 Förändrades samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan när distansundervisningen påbörjades?	35
4.4 Jämförelse mellan svaren från olika lågstadieskolor	42
4.5 Teoretisk koppling till resultaten.....	42
5 Diskussion	45
5.1 Resultatdiskussion	45
5.1.1 Den generella kontakten mellan hemmet och skolan	45
5.1.2 Förändringar i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan under barns skolgång	47
5.1.3 Förändrades samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan under distansundervisningen?	48
5.2 Metoddiskussion.....	50
5.3 Slutsats och förslag på fortsatt forskning	51
Litteratur	52

Förteckning över figurer

Figur 1, Fördelning mellan lågstadier	24
Figur 2, Förtroende för skolan	28
Figur 3, Positiv respons.....	28
Figur 4, Föräldrars delaktighet i barnets skolgång.....	29
Figur 5, Målen för barnens skolgång	29
Figur 6, Information om barnens skolgång	29
Figur 7, Information om skolan	30
Figur 8, Kontaktformer i lågstadiet.....	31
Figur 9, Kontaktformer i högstadiet.....	32
Figur 10, Övergången från lågstadiet till högstadiet.....	32
Figur 11, Kontakt före distansundervisning.....	35
Figur 12, Kontakt under distansundervisning	35
Figur 13, Syftet för barnets skolgång under distansundervisningen	36
Figur 14, Förslag på stöd under distansundervisning	37
Figur 15, Har Coronaläget påverkat kontakten?	37
Figur 16, Information under distansundervisningen	38
Figur 17, Stapeldiagram av hur föräldrar upplevde att samarbetet fungerade under distansundervisningen.....	39
Figur 18 Stapeldiagram av betyg på samarbetet i dagsläget	41

1 Inledning

1.1 Bakgrund och val av forskningsområde

Samarbetet mellan hemmet och skolan utgör en värdefull relation som är av stor betydelse för elevernas skolgång. Samarbetet handlar om en ömsesidig respekt. I samverkan som baseras på ömsesidig respekt bygger läraren, skolpersonalen, föräldrarna och eleven tillsammans upp ett gott lärande och en god skolgång för eleven. Målet med samarbetet mellan hemmet och skolan är att stödja eleven och utveckla hela klassen och skolgemenskapen. Ett gott samarbete medför ett utvecklande av ett socialt nätverk mellan de vuxna och ett gemensamt ansvar för en god vardag för barnen. (Utbildningsstyrelsen, 2007.)

Som en snart färdigutbildad lärare är det nödvändigt att förstå hur viktigt samarbetet och kommunikationen mellan hemmet och skolan är. Under studietiden har vi från första året fått kunskap om hur viktigt samarbetet är. Mitt intresse att få en djupare inblick i hur samarbetet mellan hemmet och skolan är har därför också blivit större. År 2020, i samband med coronaläget, krävdes ett bra samarbete och kommunikation mellan hemmet och skolan. Den 18 mars 2020 infördes distansundervisning i Finland. Distansundervisningen pågick till mitten på maj. Skolorna öppnade stegvist från 14 maj. (Svenska Yle, 14.05.2020.)

Fagerholm (2020, s. 6–7) lyfter i sin artikel i Läraren fram Finlands svenska lärarförbunds kartläggning av hur lärarna i Svenskfinland ser på distansundervisning som coronaläget medförde under våren 2020. Kartläggningen visar att distansundervisningen medför en ökad arbetsbelastning, svårigheter att sätta gränser i arbetsmängden, utmaningar i kommunikationen med eleverna, men också en öppning för utveckling och nytänkande. Hela 37 % av 977 respondenter upplever svårigheter i kommunikationen med eleverna. 16 % upplever att kommunikationen med vårdnadshavarna är utmanande. Om lärarna upplever kommunikationen utmanande, hur upplever då föräldrarna kommunikationen under distansundervisningen?

Tidigare forskning kring det övergripande samarbetet mellan hemmet och skola har bland annat genomförts av förbundet Hem och Skola i samarbete med Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier vid Åbo Akademi. Förbundets uppgift är att agera som takorganisation för föräldraföreningar i finlandssvenska skolor och daghem.

Förbundet Hem och Skola är en samarbetsorganisation vars uppgift är att främja samarbetet, skapa en positiv dialog mellan hemmet och skolan samt att skapa ett positivt förhållningssätt till skolan. Förbundet Hem och Skola jobbar för att barnen ska må bra och att barnens föräldrar ska vara delaktiga i barnens lärande och skolgång. Förbundet Hem och Skola har 280 medlemsföreningar. Ett nu aktuellt projekt är ”Varje Förälder”, projektet som inleddes 2018 och pågår till år 2021. Målsättningen med projektet ”Varje Förälder” är att främja föräldrarnas möjlighet att vara ett stöd för sitt barn. Målet är att öka medvetenhet och kunskapen om hur föräldrars engagemang inverkar på barnets skolframgång och välbefinnande i skolan. Förbundet vill även öka mångfalden av verksamhetsformer för samarbete mellan hemmet och skolan, så att så många föräldrar som möjligt känner sig bekväma att delta. (Förbundet Hem och Skola, 2019).

Förbundet Hem och Skola och Suomen Vanhempainliitto genomförde enkätundersökningen ”föräldrabarometern 2018”. Föräldrabarometern ger en bild av vad föräldrarna anser om samarbetet. Föräldrarna har generellt ett stort förtroende för lärarna och skolan. Majoriteten upplever att skolan uppmuntrar till regelbunden kontakt. Av högstadiesföräldrar anser 83 % att skolan berättar helt eller delvis att samarbetet mellan hemmet och skolan är viktigt. 66 % av högstadiesföräldrarna upplever att de får tillräckligt med information om sitt barns skolgång. Detta ger en inblick i att majoriteten upplever en regelbunden kontakt och samarbete mellan hemmet och skolan. Enligt respondenterna i föräldrabarometern (2018) var det alltså 34 % som inte upplever att de får tillräckligt med information om sitt barns skolgång. Det får mig att fundera på vilken sorts information det är som föräldrarna saknar. Hurdan information får föräldrarna? På vilket sätt anser föräldrarna att lärarna kunde förbättra informationsflödet och hur är situationen under omständigheterna som coronaläget medför?

För att vårdnadshavarna ska kunna uppfylla sin fostrande uppgift måste de få information om hur deras barns lärande och växande framskrider och om eventuell frånvaro. Vårdnadshavarna ska bli informerad om centrala frågor som gäller undervisningen, målen för lärandet, läroplanen, lärmiljöer och arbetssätt, stöd för

lärandet och elevvård, bedömning och betyg. Olika val i samband med studierna och evenemang under läsåret ska vårdnadshavarna också bli informerade om. Det är viktigt med uppmuntrande meddelanden som beskriver elevens lärande och utveckling. Ifall vårdnadshavarna får regelbunden information, kan de stödja sitt barn i deras skolgång och lärande. Särskilt viktigt är samarbetet vid övergångarna mellan skolstadierna och vid planering och genomförande av stöd för skolgång och lärande. Utöver personliga möten och gruppmöten ska också olika informations- och kommunikationstekniker utnyttjas i samarbetet mellan hemmet och skolan. (Utbildningsstyrelsen, 2014, s. 35.)

Ifall skolan ser på föräldrarna som en resurs öppnas samarbetet upp till ett partnerskap. Skolan och föräldrarna jobbar för att eleverna ska trivas i skolan, lära sig och känna sig trygga. Föräldrarnas engagemang spelar en stor roll med tanke på alla dessa aspekter. Alla föräldrar har dock inte samma kunskap eller resurser att stödja sitt barn. Man kan inte ta för givet att föräldrarna har en insyn i läroplanen, skolan och sin roll i barnets lärande. Därför måste skolan informera föräldrarna om verksamhetens målsättningar och innehåll, om arbetsmetoder och förväntningar. Föräldrarna måste få veta var de kan hitta olika sorters information och vem de ska kontakta med frågor. Därför behövs kommunikation och det är skolan och lärarna som ansvarar för att skapa förutsättningarna för en god och fungerande kommunikation. (Glg, 2014, s. 37.)

Samarbete mellan hemmet och skolan är en viktig del av en fungerande skola. Kommunikationen är en viktig del i samarbetet. Därför har jag i min avhandling valt att fokusera på samarbete i form av utbyte av information och former för kommunikation mellan hemmet och skolan.

Jag har även valt att avgränsa respondenterna till endast föräldrar som har barn i årskurs sju. De är för mig en intressant respondentgrupp eftersom övergången från årskurs sex till sju kan vara en utmaning för samarbetet mellan hemmet och skolan. Skolgången förändras: antalet läroämnen ökar, eleverna får en klassföreståndare och ämneslärare istället för klasslärare och hemklassen byts till olika ämnesklassrum. Det är därför viktigt att stärka samarbetet vid övergången från årskurs sex till sju. Forskning visar att samarbetet mellan hemmet och skolan avtar i årskurserna sju till nio, vilket betyder att föräldrarna och skolan samarbetar mindre i ett av de mest turbulenta skedena i ungdomarnas utveckling (Utbildningsstyrelsen, 2007, s. 17).

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med avhandlingen är ta reda på hur föräldrar till barn i årskurs sju upplever att kommunikationen mellan hemmet och skolan fungerar. Genom att fokusera på årskurs sju kan jag ta fasta på de förändringar som föräldrarna noterar i övergången från årskurs sex till årskurs sju samt förändringar som skett under barnets hela skolgång. Genom att avgränsa studien till en specifik målgrupp, föräldrar till barn i årskurs sju, kan jag klarlägga de synpunkter och perspektiv som gäller uttryckligen för denna grupp av elever och deras föräldrar. Därtill har jag valt att undersöka hur föräldrarna upplevde kommunikationen och samarbetet under distansundervisningen som coronaläget medförde.

Forskningsfrågorna:

1. Hur beskriver föräldrarna den generella kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan?
2. Hur har samarbetet och kontakten förändrats under barnets skolgång?
3. Förändrades samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan när distansundervisningen påbörjades?

1.3 Avhandlingens disposition

Avhandlingen är indelad i fem kapitel. I det första kapitlet, *Inledning*, presenteras avhandlingens bakgrund, syfte, forskningsfrågor och disposition.

I kapitel två, *Teorikapitel*, presenteras begrepp och termer som använts i avhandlingen. I kapitlet framkommer även olika teoretiska synsätt på kommunikation, hemmets och skolans fostringssamarbete och olika kontaktformer mellan hemmet och skolan. Slutligen presenteras det dialogiska perspektivet på kommunikation som är den teori som ligger till grund för tolkning av resultaten.

I kapitel tre, *Metod och genomförande*, framkommer hur undersökningen genomfördes och forskningsmetoder som valts i avhandlingen. I början av kapitlet presenteras forskningsfrågorna och syftet med avhandlingen. Vidare följer en redogörelse av valet

av respondenter, analys av datainsamlingen och avslutningsvis diskuteras avhandlingens reliabilitet, validitet och etik.

I det fjärde kapitel, *Resultatredovisning*, presenteras resultatet. I resultatredovisningen har varje forskningsfråga en egen underrubrik. I slutet av kapitlet görs en jämförelse av skillnaderna som framkommit, utifrån vilken lågstadieskola barnet hade gått i. I slutet strävar jag efter att koppla ihop det empiriska materialet med centrala delar av teorin, presenterad i kapitel två. Därefter följer kapitel fem, som innehåller en sammanfattande *diskussion* om resultaten och valet av metoderna i avhandlingen. Slutligen finns förslag på fortsatt forskning inom temat samarbete och kontakten mellan hemmet och skolan.

I slutet av avhandlingen hittas bilagorna som använts i avhandlingen. I bilagorna finns enkätens upplägg.

2 Teorikapitel

I det här kapitlet presenteras de begrepp som är centrala i avhandlingen. I det efterföljande avsnittet presenteras teori om kommunikation. Kommunikationsteori är ett brett område som är centralt i många vetenskapsområden, bland annat språkvetenskap, politik och massmedia (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 61). I denna avhandling är teoriavsnittet långt baserat på den sammanfattning och sammanställning som Jensen och Ulleberg (2013) tagit fram. I slutet av kapitlet redogörs för vanliga kontaktformer mellan hemmet och skolan.

2.1 Centrala begrepp

Ordet samarbete kan beskrivas på olika sätt. Samarbete kan tolkas som att en grupp människor samlas för att arbeta mot ett gemensamt mål. Detta samarbete innefattar olika idéer och åsikter. Gruppen kan också samlas för att reda ut dilemman. Här arbetar man som ett team och är på samma sida bakom ett beslut och utifrån det jobbar gruppen. (Hamilton-Jones & Vail, 2013, s. 60.)

Kommunikation är all kontakt mellan människor. Rent språkligt betyder kommunikation "att göra gemensam". Kommunikation kan ha ett verbalt budskap, de talade eller skrivna orden. Men vårt kroppsspråk - det icke-verbala budskapet - är minst lika viktigt. Kroppsspråket är oftast det som avslöjar vad vi egentligen menar i vår kommunikation. (Dahlkwist, 2012, s. 11.)

I den cirkulära kommunikationsmodellen är feedback centralt och människan deltar konstant i ömsesidig kommunikation med de andra deltagarna. Människan är både mottagare och sändare och alla deltar aktivt i kommunikationen. Kommunikationen är ett komplicerat fenomen där ingen av parterna har full kontroll. I denna modell är kommunikation en del av att vara människa. Kommunikationen beskrivs som en pågående och föränderlig process som är kontinuerlig och avancerad. (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 61–64.)

Dialogiskt perspektiv på kommunikation är ett sätt att förstå sociala och psykologiska fenomen. Människan formas och värderingar, kunskaper och tankar ändras genom att

ha kontakt med andra. I möten med andra människor lär vi oss mera om oss själva, visar upp olika sidor och utvecklas. Inom dialogism är människor en del av andra människor och är hänvisade till varandra. (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 33.)

I avhandlingen kommer företrädesvis termen föräldrar att användas som begrepp, som betecknar såväl föräldrar som vårdnadshavare. Föräldrar och vårdnadshavare används ibland som synonymer, men rent juridiskt är de begreppen inte synonymer eftersom vårdnadshavarna inte alltid är barnets biologiska föräldrar. (Lahtinen, 2012, s. 302–304.) Då föräldrarna är barnets vårdnadshavare ansvarar de tillsammans för barnets välmående och studieframgång. Samtycke av båda föräldrarna krävs då i viktiga och personliga beslut som gäller barnet. Om endast en föräldern är barnets vårdnadshavare är situationen en annan. Då fattar den föräldern som är vårdnadshavare beslut i personliga frågor som gäller barnet och den andra förälderns samtycke krävs inte. (Oikeus, 2020)

Covid-19, eller i vanligt tal coronaviruset upptäcktes i december 2019 i Kina. WHO deklarerade den 11 mars 2020 att covid-19 är en pandemi. (THL, 17.08.2020.) Den 18 mars 2020 infördes distansundervisning i grundskolorna i Finland, som skulle gälla tillsvidare. Distansundervisningen pågick till mitten på maj. Skolorna öppnades stegvis från 14 maj. (Svenska Yle, 14.05.2020.)

2.2 Kommunikation mellan hemmet och skolan

“Kommunikation innebär att vi både meddelar oss och delar med oss av något, bland annat tankar, upplevelser, känslor, handlingar och värderingar” (Nilsson och Waldemarsson, 2016, s. 13). Jensen & Ulleberg (2013) betonar att definitionen av kommunikation är antingen för smal eller bred, eller för specifik eller allmän. Ingen kort definition är tillräckligt tillfredsställande. Markström och Simonsson (2013) lyfter fram att kommunikation handlar om relationer med andra människor och att vi interagerar kommunikativt. De nämner även att ordet kommer från latinets “communicare”, som handlar om samhörighet, förbindelser och förhållanden mellan människor där vi utbyter meningar, upplysningar och förhandlar. På samma sätt som Dahlkwist (2012) påpekar även Markström och Simonsson (2013) att kommunikation består av både verbal och icke-verbal kommunikation.

Lärare kommunicerar på olika sätt under hela arbetsdagen. Under en arbetsdag ska lärare bland annat lyssna på eleverna, kollegerna och föräldrarna. Samtidigt som lärare ska kunna uttrycka sig själva på ett ändamålsenligt sätt och även kunna lära eleverna att kommunicera på lämpliga sätt i olika situationer. Förmågan att anpassa kommunikationen i olika situationer är väldigt viktig för en lärare och hela skolans verksamhet, eftersom inläringen bygger på kommunikation. Människor är dagligen inblandade i en mängd olika sociala situationer. Även om ett möte mellan två eller flera personer kan te sig enkelt, är det ett komplicerat samspel som äger rum på många samtliga nivåer.

Nilsson ger exempel på kommunikationsnivåer som kan användas som en analys av en viss kommunikationssekvens: *Den grammatiska och fonologiska nivån* handlar om hur man som språkanvändare följer språkliga regler för att bli förstådd och producera rätt tal. Det finns regler i hur man ska uttala, vilken uttrycksförmåga man visar och vilka fraser som passar i olika situationer. Som lärare föregår man med gott exempel genom att använda ett gott språk, både gällande uttal och grammatik.

Den semantiska nivån handlar om förhållandet mellan språk, situation och betydelse, med det menas ordens innebörd och hur de kan tolkas i olika situationer. Lärare bör vara medvetna om ord och deras betydelse i olika situationer. Elever, speciellt om de är unga, kan ibland ha svårt att förstå ordens innebörd och tolka dem. Lärare har som uppgift att både använda ett språk som eleverna kan förstå och att ibland även hjälpa eleverna att tolka.

Samtalsnivån handlar om de regler som styr turordning, inledning och avslutning på ett samtal. Reglerna är olika beroende på om det är en dialog, ett framträdande eller debatt.

Den icke-verbala kommunikationsnivån handlar om hur rösten används, minspel, gester och kroppsspråk för att ge tilläggsinformation till det som menas under diskussion. Lärare ska kunna vara inspirerande och ge eleverna en känsla av trygghet genom kroppsspråk och gester. De analoga uttrycken, gester och kroppsspråk kan ha olika betydelser i olika kulturer. Ansiktsuttryck speglar våra känslor, men även vissa ansiktsuttryck kan betyda olika saker. Det personliga rum (den zon) som vi omger oss med varierar i storlek beroende på kultur och bakgrund. Ögonkontakt är också en viktig del av alla samtal. Tystnad, pauser och tempo i samtal är olika från kultur till

kultur. Yrkesutövare bör betrakta interkulturell kommunikation ur flera olika synvinklar. Genom att utveckla en kultursensitivitet i mötet med olika brukare kan lärare lättare utveckla ett samarbete. Kultursensitivitet handlar om att lära mera om olika kulturer som gör att man i mötet med människor från en annan kultur förhåller sig på ett mer förstående sätt.

Den socialpsykologiska nivån handlar om att tolka situationen så att alla parter hittar sin roll i sammanhanget. Detta bestämmer vilka regler som passar in i samspelet och avgör vilket förhållningssätt olika diskussionspartner ska ha till de andra i samspelet.

Den strategiska nivån innehåller olika tillvägagångssätt för att uppnå ett visst behov eller mål. Det kan användas en eller flera strategier för att försöka påverka definitionen av situationen, samtals utveckling, maktfördelningen eller samtals konsekvenser. Med hjälp av förväntningar, social kontext och sunt förnuft görs en tolkning av det som sker och sätts in en viss kommunikationsnivå för att samtala. Vissa delar i kommunikationen bör vara gemensamma för att inte missförstånd ska uppstå. (Nilsson och Waldemarsson, 2016, s. 15–17; Jensen & Ulleberg, 2013, s. 256–262).

2.2.1 Dialogiskt perspektiv på kommunikation

I denna undersökning är den moderna förståelsen av kommunikation, som en dialogisk företeelse, av betydelse. Genom att förankra studien i en modernare teori om kommunikation får vi en möjlighet att lyfta fram nya frågeställningar och perspektiv kring temat kommunikation mellan hemmet och skolan.

Dialogism är ett sätt att förstå sociala och psykologiska fenomen. Människan formas och blir till sin individuella människa med värderingar, kunskaper och tankar genom att ha kontakt med andra. I möten med andra människor lär vi oss mera om oss själva, visar upp olika sidor och utvecklas. Inom dialogism är människor en del av andra människor och är hänvisade till varandra. (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 33.)

I relation till en annan människa bör det finnas förståelse för den andra människans utveckling och lärande. Beroende på situationen som människan befinner sig i och hur bekväm en känner sig är relationer olika. På hemmaplan syns sidor som är självsäkra, men vid andra tillfällen kan känslor som osäkerhet och ängslighet visa sig. Det finns ständigt möjligheter att visa nya sidor och att ge andra människor möjlighet att visa

något nytt. Förståelse av oss själva och av omvärlden skapas i möten med andra. I möte med andra kan förändring ske. I samspel med andra utvecklas gemensamma sätt att förstå verkligheten, gemensamma idéer, värderingar och tolkningar. (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 34 – 35.)

Gregory Bateson definierar begreppet kommunikation som något brett och stort. Han lyfter fram många olika infallsvinklar på kommunikation och ger ett kommunikationsperspektiv på världen. Kommunikationsperspektivet handlar om hur vi uppfattar och förstår verkligheten, fenomen, samspel och situationer. Människor tolkar, avgränsar, lägger märke till och reagerar olika beroende på vem vi är och vad vi vet och kan från förut. Verkligheten ser olika ut för alla människor och alla tolkar ett budskap på olika sätt. (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 31–32.)

Kommunikation sker alltid på flera nivåer. Kommunikationen är olika beroende på hur relationen är, vilken känsla samtalet innehåller och vilken information som ska utbytas. Parallellt med orden som utbyts, kommunicerar vi också på andra nivåer. Kommunikationen sker också via kroppsspråk, rörelser, skratt, tystnad, tempo, röststyrka, kraft och rytm. Informationen som utbyts uppfattas olika beroende på vilken relation vi har till den som säger något, på vilket sätt informationen sägs och vilka känslor som finns med i samtalet. Hela kommunikationen påverkas av samtalsparternas relation, den lyssnandes intresse och entusiasm och den lyssnandes svar på informationen som ges. (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 25 – 26.)

Kommunikationen är ett komplicerat fenomen där ingen av parterna har full kontroll. En cirkulär modell av kommunikation pekar på att kommunikationen är en ömsesidig process, där det är omöjligt att ange en startpunkt. Kommunikation i denna modell är en del av att vara människa. Den grundläggande processen för att utveckla mänsklig erfarenhet handlar om kommunikation som också konstruerar verkligheten. Kommunikationen är en pågående och föränderlig process som är kontinuerlig och avancerad. I den cirkulära kommunikationsmodellen är feedback centralt och människan deltar i konstant ömsesidig kommunikation med de andra deltagarna. Människan är både mottagare och sändare och alla deltar aktivt i kommunikationen. Ramen till tolkningen av det som kommuniceras finns i det sammanhang som kommunikationen sker. Något som sägs i ett klassrum kan uppfattas på ett helt annat sätt på ett möte. (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 61–64.) I avhandlingen behandlas kommunikation som ett cirkulärt fenomen med ett dialogiskt perspektiv.

Med hjälp av feedback och cirkulära beskrivningar är det möjligt att skapa en ny förståelse av hur relationer mellan människor hänger ihop och hur vi ömsesidigt påverkar varandra genom de mönster som skapas i relationerna. Istället för att tänka att en händelse är en orsak till en annan, kan man tänka att de hör ihop på ett cirkulärt sätt. (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 77; 134). Man kan organisera förståelse av sammanhang genom att punktuera. När en samspelsekvens punktueras betyder det att vi ritar en karta, konstruerar en beskrivning eller tolkar något, där vi uppfattar något som orsaken till något annat. På så sätt konstrueras ett sätt att förstå verkligheten. Genom att tänka cirkulärt blir det som är orsaken till en företeelse ointressant. Det är bättre att hitta förståelse för nya handlingsalternativ och skapa nya kreativa lösningar när samspelet har låst sig. (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 134–138.)

I avhandlingen kan graden av information relaterat till bekantskap med läraren, vara en intressant fråga att granska. Om det skulle ses som linjärt så skulle upplevelsen av eventuell informationsbrist bero på att föräldrarna inte känner läraren. Då det ses som ett cirkulärt fenomen så förstår vi att informationsbristen och hur väl föräldrarna känner läraren kan ha ett samband.

Dialogiskt perspektiv på kommunikationen ger oss möjligheter till att utvecklas och förstå kommunikationens budskap på olika sätt. Beroende på hur bekväma vi är i en situation uppfattas den information som utbyts på olika sätt. I svaren på hur föräldrar har upplevt kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan kan relationen till läraren spela roll i hur föräldrarna har svarat. I kapitel 4.5 prövas några av teserna i denna teori i tolkningen av det insamlade empiriska materialet.

2.3 Kontaktformer mellan hemmet och skolan

Att skolan främjar ett nära samarbete med hemmet är en förutsättning för att undervisningen ska framskrida på ett ändamålsenligt sätt, ifall detta görs kommer föräldrarna att indirekt kunna delta i undervisningen. I föregående kapitel nämndes att kommunikationen inte endast sker genom utbyte av handgriplig information utan även genom bland annat kroppsspråk, rörelser och röststyrka. Den kontaktform som ger utrymme för dessa aspekter är fysiska möten mellan föräldrar och lärarna men även genom digitala möten som på grund av coronaläget blivit vanligare. Möten med

familjerna planeras och genomförs utgående från orsaken till att det sammankallats. (Förbundet Hem och Skola, 2020)

Föräldrarna ska få medverka på olika sätt i barnets skolgång. I skolsammanhang där flera olika yrkesutövare träffar föräldrar till det enskilda barnet krävs det att de professionella kan kommunicera med föräldrar, barn och de andra professionella under ett och samma möte. Vid dessa tillfällen krävs att varje part besitter en god samarbetsförmåga. Det är lärarens ansvar att få till stånd en bra dialog på kvartssamtal, utvecklingssamtal och föräldramöten. Om barnet är med så ska man låta barnets röst bli hörd, det är trots allt på grund av barnet som dessa personer sluter samman i ett gemensamt möte. (Jensen & Ulleberg, 2013, s. 232.) Till följande ges exempel på vanliga former för kontakt mellan skolan och föräldrar.

2.3.1 Föräldramöten

Föräldramöten är möten där föräldrar och lärare träffas. Föräldramöten eller föräldrakvällar kan ordnas av olika syften. Det bästa sättet att skapa tillit är att ordna dessa träffar regelbundet, gärna också informella träffar, där föräldrar och lärare får bli bekanta med varandra. Skolan eller lärare är oftast de som ordnar föräldramöten. Informationsmöten och föreläsarkvällar kan ordnas gemensamt för hela skolan, men i klassvisa möten måste det ges möjlighet för föräldrar som har flera barn i samma skola att delta på varje barns klassmöte. (Förbundet Hem och Skola, 2020). Förbundet Hem och skola (2020) har även tips för ett lyckat föräldramöte. Det krävs bland annat ett tydligt syfte och målsättning för mötet. Information om mötet ska skickas ut i tillräckligt god tid, ha ett inkluderande och gott värdskap och en ska se till att använda tillfället till att bygga relationer. Andra saker att tänka på är att uppmärksamma de föräldrar som inte kan delta. Lärare kan skriva en sammanfattning av det viktigaste som diskuterades, för att sen skicka det till alla föräldrar. På möten kan lärare förmedla att de ser föräldrarna som en resurs och ha en strävan till att mötet blir interaktivt. Föräldrarna ska få uttala deras förväntningar på hur kontakten mellan hemmet och skolan ska fungera.

Nuförtiden flyter skola och samhälle allt mera ihop. Det gemensamma ansvaret för barnens utveckling, lärande och mående gör att exempelvis sociala medier och den digitala utvecklingen står högt på agendan. Föräldramötet är ett bra tillfälle för

informationsutbyte och diskussion. Det måste finnas ett mervärde för föräldrarna att delta i mötet, genom att ge föräldrarna möjlighet att göra sin röst hörd, höra hur andra tänker och tycker, komma med förslag, ta ställning i olika frågor, sätta sig in i hur dagens skola fungerar, reflektera över skillnader mellan sin egen och sitt barns skolgång och utbyta erfarenheter i fostringsfrågor förverkligas detta. (Pihlgren, 2017, s. 86.)

2.3.2 Föräldrakvällar

Föräldrakvällar är det vanligaste sättet att träffa elevens föräldrar. En lyckad kväll kräver god planering, tydlig information i tillräckligt god tid. Föräldrakvällarna kan vara mångsidigt uppbyggda och interaktiva. Föräldrakvällarna kan ledas av olika personer, även föräldrar kan åta sig uppdraget att ordna och leda en föräldrakväll. Föräldrakvällar kan även vara under friare former, till exempel i samband med fester, utställningar, utfärder, morgonkaffe för personal och föräldrar eller andra tillställningar. (Utbildningsstyrelsen, 2007, s. 22–23.)

2.3.3 Utvecklingssamtal/Bedömningssamtal

Bedömnings- och utvecklingssamtal bör ordnas för varje elev i form av till exempel, föräldrakvarter. Samtalen ska ha ett tydligt syfte och ett klart mål som föräldrarna och eleverna bör vara medvetna om. På så sätt kan föräldrar och eleverna också förbereda sig inför mötet. Samtalets innehåll varierar utifrån elevens ålder. Utgångspunkten för ett möte kan vara elevens plan för lärande eller individuella plan för skolgång. Planen beskriver elevens studieprogram under läsåret. Planen innehåller en förteckning på hur elevens framsteg bedöms och läroämnena som eleven har. I planen kan man även anteckna elevens intressen och eventuella stödåtgärder, så som specialundervisning på deltid eller rehabiliteringsstöd. (Utbildningsstyrelsen, 2007, s. 23.)

2.3.4 Skriftlig information/Veckobrev

Veckobrev är ett informationsbrev som skickas ut en gång per vecka till föräldrarna. I breven informeras föräldrarna om vad som är på gång i skolan och om kommande

händelser. I breven ska föräldrarna bli informerade hur hemmen kan stödja för en smidig vardag i hemmet och skolan. (Förbundet Hem och Skola, 2020.)

2.3.5 Wilma

Wilma är ett digitalt verktyg där elever, lärare och vårdnadshavare kan kommunicera. Eleverna kan se sina hemuppgifter, provdatum, kursval och schema. Lärarna kan registrera bedömningar, frånvaro och hålla kontakt med vårdnadshavarna. Vårdnadshavarna kan se vad som pågår i skolan, skicka meddelanden, se sitt barns studieprestationer och anmärkningar. I Wilma finns även enkäter, elektroniska blanketter, beslut och vitsord. (Visma, 2020.) Andersson poängterar i Dahlströms artikel (2015) att Wilma är ett bra redskap då det handlar om information, men är inte ett bra kommunikationsmedel om det krävs en längre diskussion. Skolan bör sätta upp klara riktlinjer hurudan diskussion som ska föras via Wilma. Wilma fungerar utmärkt för korta ärenden, vid större eller allvarliga ärenden uppmanas föräldrarna ringa eller komma till skolan på föräldramöten.

2.3.6 Telefonkontakt

Telefonkontakten representerar en traditionell kommunikation som ännu idag är användbar när föräldrar och lärare snabbt måste diskutera ett barns beteende eller skolprestationer. Telefonen gör sakliga orosmoment och frågor lätta att diskutera. Komplicerade och känsliga ämnen kräver personlig kontakt eller telefonsamtal (Utbildningsstyrelsen, 2007, s. 22). När ett telefonsamtal har ägt rum dokumenteras det av läraren. Telefonkontakten kan också bli använd genom att läraren skickar ut påminnelser om kommande föräldramöten eller tips för att hjälpa med hemläxor. Email och textmeddelanden kan även vara ett användbart alternativ eftersom båda kan svara när de har tid. Läraren kan till exempel göra en email lista med klassens föräldrar, där läraren kan sända ut elektroniska veckobrev. (Coleman, 2013, s. 275.) Utbildningsstyrelsen (2007, s. 22) poängterar att e-post lämpar sig för korta neutrala meddelanden.

2.3.7 Öppet hus-dagar/Hem och Skola-dagen

Öppet hus innebär att skolan på förbestämd tid håller öppet för föräldrarna. Förbundet Hem och Skola har ett nationellt evenemang Hem och Skola-dagen som årligen hålls i många finlandssvenska skolor. Dagen ger föräldrar möjlighet att bekanta sig med skolvardagen. Att aktivt bjuda in föräldrarna till skolan förstärker föräldrarnas syn på undervisningen och skolan. (Förbundet Hem och Skola, 2020.)

2.3.8 Föräldraförening/Hem och Skola-förening

Förbundet Hem och Skolas medlemsföreningar är självständiga föreningar som fungerar i anslutning till en skola. Föräldrar med barn på skolan är medlem i föreningen. Föräldraföreningens syfte är att stödja samarbetet mellan skolans föräldrar och personalen och att stödja interaktionen. Föreningen arbetar för en trygg uppväxtmiljö och välmående hos alla barn på skolan. Till uppdraget hör att föra fram föräldrars åsikter kring lärande, fostran och vara ett forum för kamratstöd mellan barnens föräldrar. I Svenskfinland har de flesta grundskolor en föräldraförening som är medlem i Förbundet Hem och Skola. En del föreningar kallar sig ”föräldraförening”, medan andra kallar sig för Hem och Skola-förening. (Förbundet Hem och Skola, 2020.) Utbildningsstyrelsen (2007, s. 24) poängterar betydelsen av att föräldraföreningen har regelbunden kontakt med skolpersonal. På så sätt kan skolan och föräldraföreningen arbeta för samma mål. Föräldraverksamheten är öppen för alla föräldrar i skolan.

2.3.9 Klassförälder

Klassförälder är en eller flera föräldrar som frivilligt ställer upp för att tillsammans med klassens föreståndare/nilärare arbeta för en god gemenskap och ett bra klimat i klassen. Uppdraget har olika namn i olika skolor. Benämningar som används är klassmamma, klasspappa, klassombud och föräldraråd. I många skolor önskar Hem och Skola-föreningen att alla klasser ska ha en kontaktperson till föreningen. Klassföräldern kan vara denna kontaktperson till skolans Hem och Skola-förening. (Förbundet Hem och Skola, 2020.)

Förbundet Hem och Skola (2020) definierar klassförälder på följande sätt: trivselansvarig, kontaktlänk mellan klassens föräldrar och till klassens lärare och eventuellt också kontaktlänk till skolans Hem och Skola-förening. Klassförälder kan tillsammans med läraren planera en informell träff där alla får chansen att lära känna varandra, prata om barnen och de egna förväntningarna på barnets skolgång. Skapa en aktivitetsgrupp som hittar på aktiviteter för klassen under året och uppmuntra andra föräldrar att komma med förslag på aktiviteter. På föräldramöten kan klassföräldern också tillsammans med läraren planera en årsklocka för olika aktiviteter i klassen. Förbundet hem och skola rekommenderar att klassföräldern också diskuterar med klassföräldrar i de andra klasserna för att byta idéer och stödja varandra.

2.4 Hemmet och skolans fostringssamarbete

Läroplanen utgör grunden för skolans undervisning och fostran. Enligt grunderna för läroplanen ska föräldrarna ges möjlighet att påverka arbetet med att fastställa målen för fostran i läroplanen. Det är skolans skyldighet att ha tydliga samarbetsstrukturer. Föräldrarna ska veta genom vilka insatser de kan påverka skolans verksamhet. (Utbildningsstyrelsen, 2007, s. 23) Vidare lyfter Utbildningsstyrelsen (2007) fram att föräldrar har många slags färdigheter, kunskaper och erfarenheter som kan vara till nytta i skolarbetet. Föräldrars specialkunskaper kan vara till hjälp i undervisningen av läroämnen och ämnesshelheter. Föräldrars kunskaper och perspektiv kan också tillföra möjligheter till insikter och bredare kännedom om arbetslivet.

Utbildningsstyrelsen (2007, s. 22) betonar att föräldrarna ska få information om läroplanen, skolans årsplan, stödtjänster och de viktigaste principerna i skolans rutiner. De bör även få veta hur och vad barnen lär sig i skolan och hur de sen bedöms. Vetskapen om bedömningskriterierna hjälper föräldrarna att få en realistisk bild av sitt barns kunskaper och färdigheter. Information mellan hemmet och skolan måste fungera bra, men den kan inte ersätta möten ansikte mot ansikte.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen ske i samarbete med hemmen. I och med samarbetet stöds fostran och undervisningen så att varje elev får undervisning, stöd och handledning utifrån sina behov och sin utvecklingsnivå. Hemmet och skolans fostringssamarbete ökar skolans, klassens och den enskilda elevens välbefinnande och trygghet. (Glu, 2014, s. 36.)

Föräldrarna ansvarar i första hand för barnets fostran och har ansvaret för att läroplikten fullföljs. Rekommendationen är att skolan ska stödja föräldrarna i deras fostran och ansvara för undervisningen och fostran i skolan. Förbundet Hem och Skola rekommenderar att föräldrarnas delaktighet i skolans verksamhet ska ha en central roll. Med det menas att det finns ett samarbete mellan hemmet och skolan både på individnivå och kollektivnivå. Skolan bör ta initiativ till samarbetet och det ska grunda sig på jämlikhet, förtroende och ömsesidig respekt. Föräldrarna behöver få information om hur barnet klarar sig i skolan och om eventuell frånvaro. Föräldrarna informeras om frågor som gäller undervisningen, innehåll i läroplanen, mål för lärandet, olika arbetssätt, bedömning och betyg, elevvård men också praktiska frågor som berör till exempel evenemang under skolåret. Läroplanen betonar att det är viktigt med positiva och uppmuntrande meddelanden som handlar om elevens lärande. (Förbundet Hem och Skola, 2016, s. 8.)

3 Metod och genomförande

I det här kapitlet presenteras först studiens syfte och forskningsfrågor. Vidare beskrivs undersökningens kvantitativa och kvalitativa metodansats, valet av respondenter och genomförandet av undersökningen och hur insamlade data har analyserats och bearbetats. Slutligen förs en diskussion om tillförlitlighet, trovärdighet och etik i samband med datainsamlingen.

3.1 Precisering av syfte och forskningsfrågor

Syftet med avhandlingen är ta reda på hur föräldrar till barn i årskurs sju upplever att kommunikationen mellan hemmet och skolan fungerar. Avhandlingen syfte är även att klarlägga hur kontakten mellan hemmet och skolan har fungerat under skolgången och coronaläget våren 2020. Genom att fokusera på årskurs sju kan jag ta fasta på de förändringar mellan hemmet och skolan som föräldrarna noterar i övergången från årskurs sex till årskurs sju samt vilka förändringar som skett under barnets hela skolgång. Förutom detta vill jag också ta reda på hur föräldrarna upplevde kontakten och kommunikationen mellan hemmet och skolan under distansundervisningen som coronaläget medförde.

Forskningsfrågorna:

1. Hur beskriver föräldrarna den generella kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan?
2. Hur har samarbetet och kontakten förändrats under barnets skolgång?
3. Förändrades samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan när distansundervisningen under våren 2020 påbörjades?

Föräldrarnas syn på hur samarbetet och kontakten har förändrats genom barnets skolgång och med distansundervisningen som coronaläget medförde mäts med hjälp av ett frågeformulär med både öppna och slutna frågor. Formuläret undersöker bland

annat, vilka kontaktformer som används, information föräldrar får om barnets skolgång och hur coronaläget påverkade kontakten. I formuläret framkommer också frågor om de största skillnaderna mellan lågstadiet och högstadiet, vad de anser vara viktigt med samarbetet och kontakten med skolan samt vilka utmaningar som finns och förslag på utveckling.

3.2 Metodansats

Kommunikation och upplevelser av kommunikation är det centrala temat i studien, som betonar de sociologiska perspektiven på kommunikation. Studien är en flermetodsundersökning som innefattar en blandning av kvantitativ och kvalitativ forskningsstrategi (Bryman & Bell, 2017, s. 592). Flermetodsundersökning ger oss olika perspektiv, det ger undersökningen olika slags information och samtidigt ger den en mångsidig bild av det som undersöks (Eliasson, 2018, s. 30). Flermetodsundersökningen har olika typer av design avseende. Den design som valts vid insamlingen är integrerad design, som handlar om att flermetodsundersökning antingen kan ha en kvalitativ eller kvantitativ prioriterad inriktning. Båda inriktningarna bygger på varandra. Integrerad design används då forskare anser att studien behöver mer än enbart kvalitativ eller kvantitativ forskning för att förstå den företeelse som de är intresserade av. Till exempel om forskare i huvudsak vill undersöka en viss forskningsfråga med kvantitativt tillvägagångssätt, med en underordnad forskningsfråga som bäst besvaras med kvalitativa metoder. Integrerad design beskrivs utförligare senare i kapitlet. (Bryman & Bell, 2017, s. 596–599.)

Utifrån syftet för studien riktar sig undersökningen till föräldrar med barn i årskurs sju. Kvantitativ forskning är den huvudsakliga forskningsmetoden i den här studien som kompletteras med kvalitativ forskning. I en kvantitativ forskning är respondenterna representant för gruppen som undersöks, föräldrar med barn i årskurs sju (Eliasson, 2018, s. 28). De öppna frågorna i enkäten är den kvalitativa delen i studien. Målet med de öppna frågorna är inte att generalisera svaren, utan att tolka och förstå svaren (Patel & Davidson, 2019, s. 98–99.)

Vanligtvis kategoriseras forskning som kvantitativ eller kvalitativ men det har blivit vanligare att använda en kombination av båda forskningsstrategierna (Bryman & Bell, 2017, s. 594). Skillnaden mellan forskningsstrategierna, kvalitativ och kvantitativ, är

hur forskaren framställer, bearbetar och analyserar den information som samlats in. Vid kvalitativ forskning är forskaren intresserad av vad något är och underliggande mönster. Vid kvantitativ forskning är forskaren intresserad av vad, hur, vilka är skillnaderna och relationerna. (Patel & Davidson, 2019, s. 52.)

Flermetodsundersökningen innefattar både kvalitativa och kvantitativa data så att strategierna ska komplettera och stödja varandra. I denna studie används flermetodsundersökning med kvantitativ metod som huvudstrategi, där data har samlats in med fasta svarsalternativ. Kvalitativ metod är kompletterande, där data har samlats in med öppna svarsalternativ, dessa alternativ används för att beskriva och förklara kvantitativa data. (Creswell & Plano Clark, 2011, s. 598.)

Flermetodsundersökningen delas upp i sekvensbeslut eller prioriteringsbeslut. Den här studien baserar sig på prioriteringsbeslut, där kvantitativa och kvalitativa data samlas in samtidigt. Fastän kvantitativa delen av data är den huvudsakliga metoden i studien. (Bryman & Bell, 2017, s. 595.)

Integrerad design är en metod där forskaren kombinerar insamlade data och analyserar både kvalitativa och kvantitativa data med både en traditionell kvalitativ eller kvantitativ forskningsdesign (Creswell & Plano Clark, 2011, s. 90). Integrerad design passar när forskaren har frågor som kräver flera forskningsmetoder, eftersom endast en metod inte är tillräckligt täckande. I denna studie görs detta synligt i genom att använda både slutna och öppna frågor. Eftersom svaren från slutna och öppna frågor kan skilja sig från varandra är den bästa lösningen att använda sig av båda frågetyperna. (Bryman & Bell, 2017, s. 598.)

Kvalitativa och kvantitativa insamlade data används för att öka förståelsen för varandra. Den kvalitativa forskningsmetoden, den kompletterande metoden, samlas in samtidigt som kvantitativa data. Analysen av kvalitativa data görs till viss del samtidigt som den huvudsakliga data, kvantitativa data analyseras, och till viss del efteråt. Kvalitativa data analyseras och används för att förklara varför det kvantitativa resultatet ser ut som det gör och för att förklara respondenternas erfarenheter. (Creswell & Plano Clark, 2011)

3.3 Enkät som datainsamlingsmetod

Till min avhandling valdes enkät som datainsamlingsmetod. En elektronisk enkät skickades via rektorn i högstadieskolan ut till föräldrar med barn i årskurs sju. Fördelen med att använda sig av en enkät som datainsamlingsmetod i en undersökning är att man kan nå ut till flera än om man skulle göra intervjuer. En nackdel med enkät som datainsamlingsmetod är att det inte finns möjlighet för forskaren att ställa spontana eller kompletterande följdfrågor. Eftersom det inte kan ställas följdfrågor är risken för missförstånd och tolkningsfel större. (Stukát, 2011, s. 47–49; Ejlertsson, 2019, s.16)

Som tidigare nämndes består avhandlingen av flermetodsundersökning, där en enkät med både slutna och öppna frågor använts. Svar från slutna frågor ger forskaren möjlighet att analysera med hjälp av statistikprogram. Fördelar med de öppna frågorna är att respondenterna kan bidra med synpunkter som forskaren inte har tänkt på vid formuleringen av de slutna frågorna. Svar från öppna frågor kan även bidra till en djupare förståelse om ämnet. (Oskamp & Schultz, 2005, s. 44–46.)

3.3.1 Beskrivning av enkäten

Frågeställningarna i den elektroniska enkäten ska svara på en del av de forskningsfrågor som formulerats. Enkäten inleds med enkla och faktainriktade frågor och avslutningsvis kommer mer kontroversiella frågor. Den rekommenderade strukturen ger respondenterna en känsla av att inte vara bunden till tidigare svar och kan därför svara ärligt genom hela enkäten. En god struktur gör hela enkäten mer pålitlig. (Eliasson, 2018, s. 34–39.)

I början av enkäten beskrivs undersökningens syfte och valet av respondenter, vidare presenteras också en motivering till varför deras svar är värdefulla. En sådan inledning kan motivera respondenterna att ta sig tid att svara och kan därför ge en större svarsprocent. I enkäten framkommer också på vilket sätt respondenternas integritet skyddas och vem som kommer ha tillgång till svaren. I inledningen bör det även nämnas en tidpunkt för när frågeformuläret stängs. Slutligen riktas ett tack till respondenterna för deras deltagande. Forskarens kontaktuppgifter finns i enkäten, ifall någon har frågor som de vill ställa. (Eliasson, 2018, s. 39–40.)

Enkäten (se bilaga 1) är gjord i Google Formulär som en webbenkät. Enkäten består av några bakgrundsfrågor och följs av tre undersökningsdelar. Under de tre undersöknings delarna besvaras forskningsfrågorna. Bakgrundsfrågorna som ställs är: vem som svarar på enkäten, elevens tidigare lågstadieskola, ifall det är den svarandes första barn i årskurs sju och hur övergången från lågstadiet till högstadiet upplevdes. Bakgrundsfrågorna, del 1, finns för att kunna se vilken lågstadieskola som föräldrarna har erfarenhet från och kunna jämföra svaren mellan de olika skolorna.

Från den första undersöknings delen och från delar av bakgrundsfrågorna besvaras forskningsfrågan; hur har samarbetet och kontakten förändrats under barnets skolgång? Den första delen av enkäten består av frågor som tar reda på i vilka ärenden föräldrarna är i kontakt med skolan, vilka kommunikationskanaler som används, vilket förtroende de har för skolan, hur informationsutbytet förlöper och klarlägga föräldrarnas åsikter om de största skillnaderna mellan lågstadiet och högstadiet i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan.

I den andra undersökningsdelen, del 3 distansundervisningen som coronaläget medförde, besvaras forskningsfrågan; hur förändrades samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan när distansundervisningen påbörjades? Där sätts fokus på hur frekvent kontakten var före respektive under distansundervisningen, ifall de upplever att distansundervisningen påverkade kontakten, vilken information som gavs, på vilket sätt informationen kommunicerades och hur de upplevde att samarbetet fungerade under distansundervisningen.

Den sista undersökningsdelen, del 4 i enkäten, består av fyra öppna frågor och en slutna fråga som sammanfattar och styrker de tidigare undersöknings delarna. I de avslutande frågorna tas det fasta på vad föräldrarna upplever är viktigt i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan, vilka utmaningar som finns, om de anser att skolan aktivt arbetar för att skapa ett gott samarbete och hur god de anser att samarbetet och kontakten är i dagsläget på en skala 1–5. Utifrån enkätens alla frågor och svaren som ges, fås ett svar på forskningsfrågan; hur beskriver föräldrarna den generella kontakten och samarbete mellan hemmet och skolan?

3.4 Val av respondenter

Vid val av respondenter är det viktigt att tänka på vad som undersöks och vem undersökningen kommer att kunna generalisera då den är utförd (Stukát, 2011, s. 63–65). Syftet med studien är att ta reda på hur föräldrar till barn i årskurs sju upplever att samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan fungerar och hur den förändrades under distansundervisningen som coronaläget medförde. Genom att fokusera på årskurs sju kan jag ta fasta på de förändringar som föräldrarna noterar i övergången från årskurs sex till årskurs sju. Genom att avgränsa studien till en specifik målgrupp, föräldrar med barn i årskurs sju, vill jag klarlägga de synpunkter och perspektiv som uttryckligen gäller för denna grupp av elever och deras föräldrar.

Eftersom grundpopulationen som vi riktar oss till är så stor – i princip alla grundskoleelevers föräldrar - valde jag att endast undersöka hur det är i en högstadieskola. Avgränsningen innebär att lokala företeelser blir möjliga och behöver därför beaktas. Avgränsningen gör också studien till en fallstudie.

Själva genomförandet av undersökningen stötte på diverse motgångar. På grund av detta har undersökningen förändrats ett par gånger. En sammanfattande beskrivning av detta presenteras nedan i olika skeden.

Skede 1. Kontakt med skolans rektor och skolan i mars och april 2020, jag skickade via rektorn ett informationsbrev till föräldrar med elever i årskurs sju, med önskemål om att få kontakt med föräldrar som vill medverka i en intervju. Informationsbrevet resulterade inte i någon kontakt med möjliga respondenter.

Skede 2. Intervjufrågorna omarbetades till en enkätversion, och forskningsfrågorna kompletterades också med en fråga om undervisningen och samarbetet mellan hemmet och skolan under corona pandemin.

Skede 3. Enkäten besvarades i maj 2020, svarsprocenten blev rätt låg, endast 35 % av respondenterna svarade på enkäten. Eftersom majoriteten inte svarade på enkäten kan man inte anse sig ha tillräcklig kännedom om vårdnadshavarnas förhållningssätt på ett generellt plan. Det insamlade empiriska materialet förändras därmed till att representera en förstudie som reflekterar kring cirkulär och dialogisk kommunikation.

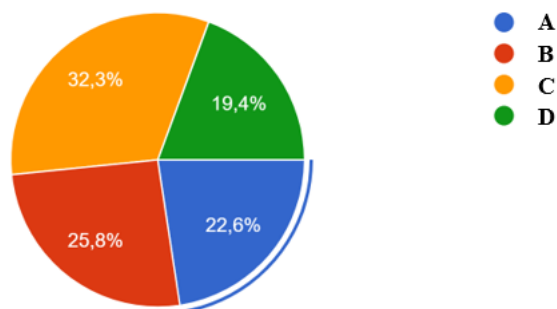
3.4.1 Respondenterna i den empiriska delen av undersökningen

Enkäten besvarades av 31 respondenter, varav 26 var mammor och 5 pappor. Ingen av respondenterna svarade tillsammans med den andra parten. Det resulterade i en svarsprocent på 35 % av de 89 föräldrarna. Som alternativ fanns även att välja en annan relation till barnet än förälder. Svarsprocenten innebär ett bortfall på 65 %. Enligt Stukát (2011, s. 72) är det svårt att uttala sig om bortfallet eftersom man inte vet vilka föräldrar det är. Det hade krävts ytterligare 14 respondenter för att komma över 50 % av respondenterna, vilket är en svarsprocent som man kunde ha generaliserat svaren från. Utifrån data som samlats in är det svårt att dra slutsatser, då svarsprocenten är för låg. Resultatet kommer senare i avhandlingen att presenteras och diskuteras. Den fråga som hanteras här är vilket sanningsvärde insamlade data och de tolkningar som presenteras har.

I bakgrundsfrågorna framkom också respondenternas ålder. 26 % av föräldrarna var mellan 30 och 39, 61 % mellan 40 och 49 och resterande 13 % mellan 50 och 59 år. I enkäten fanns en fråga om vilken lågstadieskola barnet gick i, lågstadieskolorna har nu döpts om till skola A, B, C och D. (Se figur 1).

3. I vilken lågstadieskola gick ert barn?

31 svar

Figur 1, Fördelning mellan lågstadier

Respondenterna fick även svara på om det var deras första barnet som gick i årskurs sju. För 32 % av respondenterna var det deras första barn och för majoriteten 68 % var det inte första barnet.

3.5 Analys av datainsamlingen

Vid analysen av det insamlade data har kvalitativa data och kvantitativa data åtskilts och analyserats på olika sätt och sen sammanställts för att gemensamt svara på forskningsfrågorna. Kvantitativa data presenteras i form av beskrivande text och diagram. Svaren på de slutna frågorna har omvandlats till siffror och analyserats som nominal- och ordinalvariabler. För att visa fördelningen på respondenternas svar, används cirkel- och stapeldiagram. (Eliasson, 2018, s. 68.) Kvalitativa data är de öppna frågorna i enkäten där respondenterna med egna ord har besvarat frågor om samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan, både under årens lopp och under distansundervisningen som coronaläget medförde. Svaren på de öppna frågorna har bearbetats med hjälp av innehållsanalys (Bell, 2016, s. 265).

Innehållsanalysen gjordes genom att bryta ner texten i mindre enheter. Kategorier var redan gjorda i enkätens utformning under forskningsfrågorna. Följaktligen kodades enheterna i överensstämmelse till kategorierna. Sedan räknades förekomster av enheterna, till exempel hur ofta ett visst svar upprepades. Texten analyserades avslutningsvis för att länka ihop enheterna, förklara när och varför enheterna förekommer som de gör. Analysen kändes enkel eftersom kategorierna var utformade och svaren relaterade till de kvantitativa slutna frågorna. (Denscombe, 2018, s. 400 – 403.)

3.6 Tillförlitlighet, trovärdighet och etik

Målet för en forskning är att vi måste veta att vi undersöker det vi avser att undersöka. Det betyder att forskaren behöver noggrant bedöma de olika delarna i undersökningen och hela tiden eftersträva en god validitet och vara tydlig med vad som är syftet, och hur det kan mätas. Det behövs också en medvetenhet om att det görs på ett tillförlitligt sätt, att vi har god reliabilitet. (Patel & Davidson, 2019, s. 127.)

Med tillförlitlighet, reliabilitet, menas att en mätning vid en viss tidpunkt ska ge samma resultat som vid en förnyad mätning. Mätningen ska alltså vara stabil och situationen ska vara likadan för alla. Ifall mätningen görs om, kan man med ett symboliskt interaktionistiskt synsätt utgå från att man hela tiden deltar i processer och då kan man förvänta sig skilda resultat vid skilda tidpunkter. Reliabiliteten speglar sig

i tillförlitligheten i ett frågeinstrument eller i enskilda frågor. Det betyder att frågorna ska vara så stabila att om personer svarar på samma frågor vid upprepade tillfällen ska de svara likadant varje gång. Svaren ska även vara identiska oberoende av vem som genomför undersökningen och i vilket sammanhang det än genomförs. (Ejlertsson, 2019, s. 121; Trost, 2010, s. 132.)

Frågorna i formuläret måste vara ordentligt genomtänkta så att de formuleras på ett sådant sätt att det verkligen mäter det som avses. Ifall undersökningen mäter det som ska mätas har forskningen en god validitet, trovärdighet. (Ejlertsson, 2019, s. 118.) Validiteten svarar på frågan: Kan vi räkna med att undersökningen är giltig – att den verkligen mäter det vi vill att den ska mäta? För att få en hög validitet är det viktigt att redan i de tidiga stegen lyckas reda ut din frågeställning, för att vara säker på det som ska mätas. När data samlas in är det viktigt att kontrollera att den information som samlas in, också är giltig. (Eliasson, 2018, s. 16.)

Forskningsetiska aspekter tas i hänsyn i undersökningen. Målet för forskningsarbete är att ta fram kunskap som är så trovärdig som möjligt, och som även är viktig för såväl individer som samhällets utveckling. Individer får inte utsättas för fysisk eller psykisk skada, förödmjukelse eller kränkning. Det finns fyra övergripande etikregler som tas i beaktan i undersökningen. Dessa är: *informationskravet*, forskaren ska informera de berörda om forskningens syfte. *Samtyckeskravet*, deltagare har rätt att själva bestämma över sin medverkan. *Konfidentialitetskravet*, uppgifter om alla involverade personer i en undersökning ska ges största möjliga konfidentialitet. Personuppgifter ska förvaras på ett sådant sätt att inte obehöriga kan ta del av dem. *Nyttjandekravet*, uppgifter insamlade om enskilda personer får endast användas för forskningsändamålet. (Patel & Davidson, 2019, s. 84.) I och med GDPR lagstiftningen bör det nämnas att då avhandlingen är färdigställd och godkänd, kommer det insamlade datamaterialet att förstöras (Tietosuoja, 2020).

4 Resultatredovisning

I det här kapitlet presenteras och redogörs för resultatet av undersökningen. Resultatredovisningen är uppdelad i tre olika avsnitt. Först presenteras resultatet av den första forskningsfrågan: Hur beskriver föräldrarna den generella kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan? Därefter redovisas den andra forskningsfrågan; Hur har samarbetet och kontakten förändrats under barnets skolgång? Avslutningsvis presenteras den tredje forskningsfrågan: Hur förändrades samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan när distansundervisningen påbörjades? Varje avsnitt är strukturerat så att respondenternas svar anges i både textform och figurer som förtydligar och åskådliggör resultaten.

4.1 Föräldrarnas generella syn på kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan

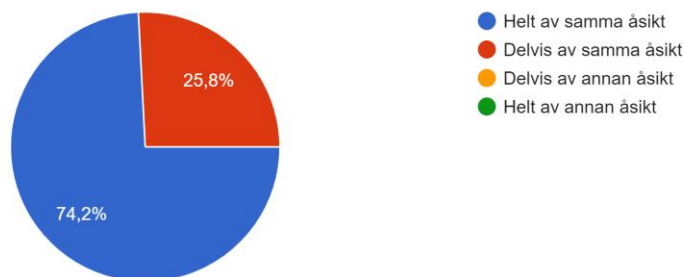
I det här avsnittet redogörs för hur föräldrarnas generella uppfattning om samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan är. Fokus ligger på hur de håller kontakt, i vilka situationer föräldrarna är i kontakt med skolan, om föräldrarna känner förtroende för skolan och hur föräldrarna upplever att samarbetet är.

Bland de 35 % av föräldrarna som svarade, fördelades resultaten på följande sätt. Föräldrarna är i kontakt med skolan vid frånvaro, sjukdom, problem, oklarheter eller mobbning. I svaren fanns även att föräldrarna skulle ta kontakt med skolan ifall barnet mår psykiskt dåligt eller om barnet har svårt i något ämne. Föräldrarna är också i kontakt med skolan vid utvecklingssamtal. Två föräldrar skrev tydligt att de är i kontakt med skolan i alla frågor som berör deras barn. 100 % av föräldrarna skrev att de använder Wilma som kommunikationskanal. 35 % av föräldrarna är även i kontakt med skolan per telefon.

På frågor som berörde förtroendet för skolan, positiv respons från skolan och information svarade föräldrarna på följande sätt:

10. Vi känner förtroende för skolan och vårt barns skolgång

31 svar

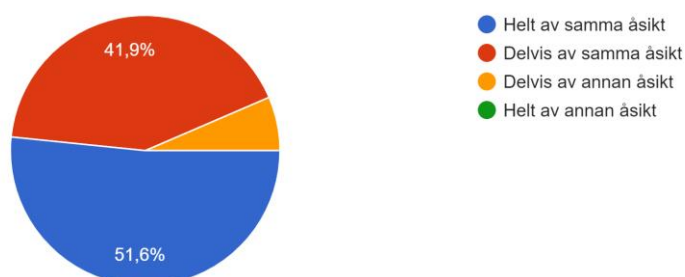

Figur 2, Förtroende för skolan

74 % känner förtroende för skolan och barnets skolgång. 26 % känner delvis förtroende. Inga föräldrar kände att de inte hade något förtroende. (Figur 2)

11. Vi får positiv respons om vårt barn

31 svar

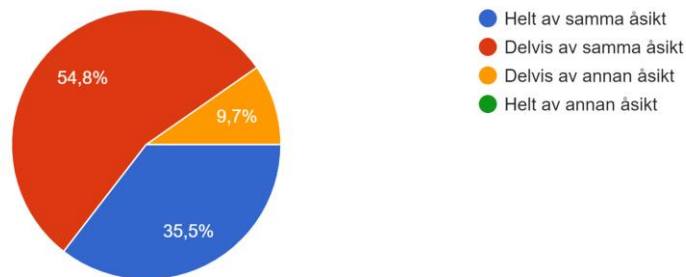

Figur 3, Positiv respons

Mer än hälften, 52 %, upplever att de får positiv respons om sitt barn. 42 % känner att de ibland får positiv respons om sitt barn, medan 6% var delvis av annan åsikt. (Figur 3). I figur 4 kan vi se att 36 % av föräldrarna känner sig delaktiga i barnets skolgång. Mer än hälften, 55 % av föräldrarna, är delvis av samma åsikt i påståendet om delaktighet. Ingen av föräldrarna svarade att de inte alls känner sig delaktiga. 10 % av föräldrarna känner sig delvis inte delaktig i barnets skolgång. I påståendet om föräldrarna är medvetna om målen för barnets skolgång (Figur 5) är det flera som är helt av samma åsikt, 55 % av föräldrarna upplever att de är medvetna om målen för

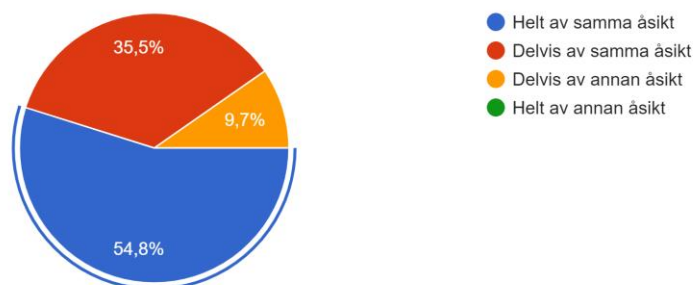
deras barns skolgång. 36 % av föräldrarna känner att de delvis vet målen för barnets skolgång och resten av föräldrarna, 10 %, är delvis av annan åsikt.

12. Vi känner oss delaktiga i barnets skolgång
31 svar

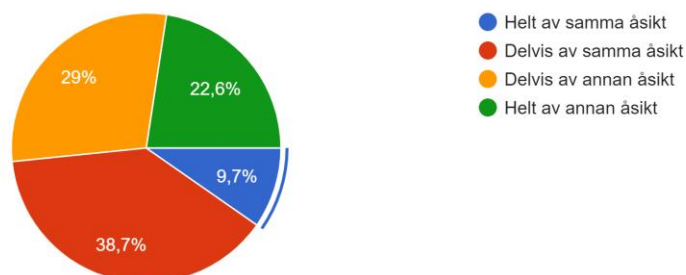
Figur 4, Föräldrars delaktighet i barnets skolgång

13. Vi är medvetna om målen för vårt barns skolgång.
31 svar

Figur 5, Målen för barnens skolgång

14. Vi önskar få mera information om vårt barns skolgång
31 svar

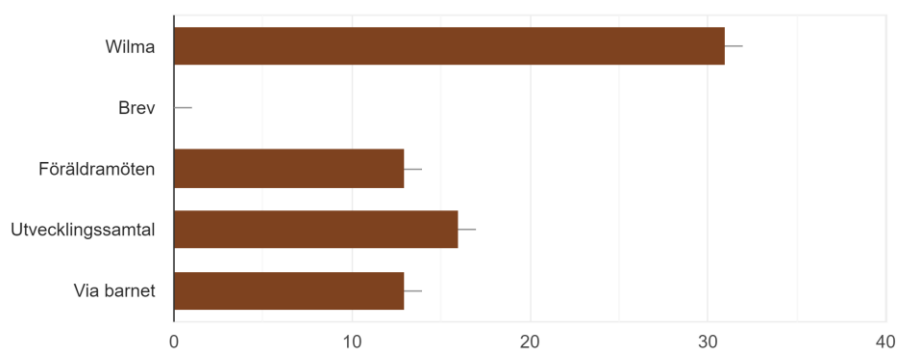
Figur 6, Information om barnens skolgång

I påståendet om föräldrarna önskar få mera information om barnets skolgång (figur 6) är resultaten väldigt olika, 10 % av föräldrarna vill få mera information, 39 % är delvis av samma åsikt i påståendet. 23 % av föräldrarna verkar vara nöjda med nuvarande upplägg eftersom de inte upplever att de behöver få mera information. 29 % är delvis av annan åsikt i påståendet om informationsmängden. Den information som föräldrarna önskar få mera av är provresultat på Wilma, information om hur det går med skolarbetet, om läxor och vad de håller på med i olika ämnen. Det önskas även information om inlärningsmålen eftersom det upplevs att motiveringar till vitsord ibland kan vara otydliga.

De olika informationskällorna framkommer i figur 7. 100 % får information via Wilma och 50 % av föräldrarna upplever att de får information om skolan på utvecklingssamtal.

16. På vilket sätt får ni information om skolan i allmänhet?

31 svar

Figur 7, Information om skolan

Föräldrarna beskrev hur samarbetet med klassföreståndaren såg ut i en öppen fråga. 27 av 31 beskriver samarbetet som okej eller bra. En förälder har inte haft kontakt och en annan valde att inte svara på frågan. Två föräldrar beskriver samarbetet som mycket bra. En respondent motiverar vidare att tröskeln till att ta kontakt är låg. En annan poängterar att rak och öppen kommunikation finns samt att klassföreståndaren och föräldern tillsammans försöker hitta lösningar.

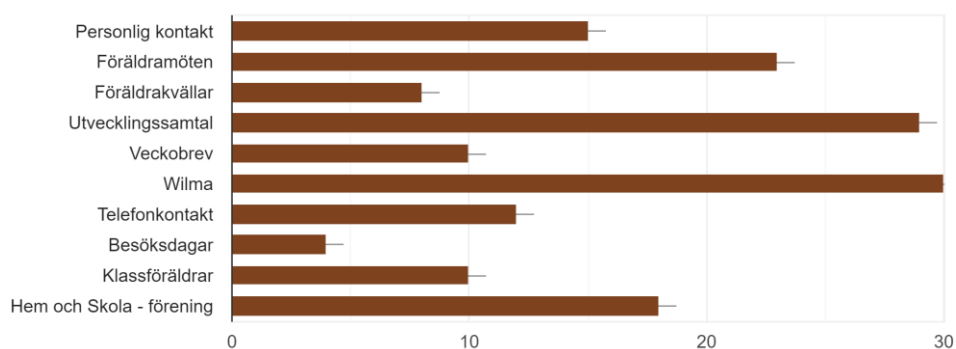
4.2 Förändringar i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan under barnets skolgång

I det här avsnittet framkommer hur föräldrarna tycker att samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan har förändrats under barnets skolgång. Fokus ligger i vilka kommunikationskanaler som används, hur ofta kontakten är och de största skillnaderna i kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan.

Förändringar i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan under barnets skolgång kan man bland annat se i kontaktformer som användes i lågstadiet (figur 8) och vilka som används i högstadiet (figur 9). I lågstadiet användes mer personlig kontakt än i högstadiet. I lågstadiet hade nästan hälften, 48 %, av föräldrarna personlig kontakt. Medan i högstadiet så är det endast 22 % av föräldrarna som har personlig kontakt. I resultatet syns en procentuell sänkning i alla kontaktformer förutom Wilma. I högstadiet använder alla Wilma, medan det i lågstadiet var en förälder som inte använde Wilma.

4. Vilka kontaktformer användes i lågstadiet?

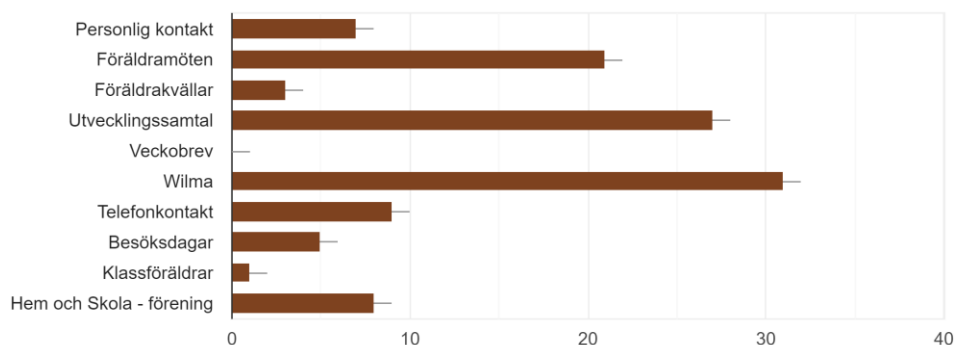
31 svar

Figur 8, Kontaktformer i lågstadiet

5. Vilka kontaktformer används i högstadiet?

31 svar

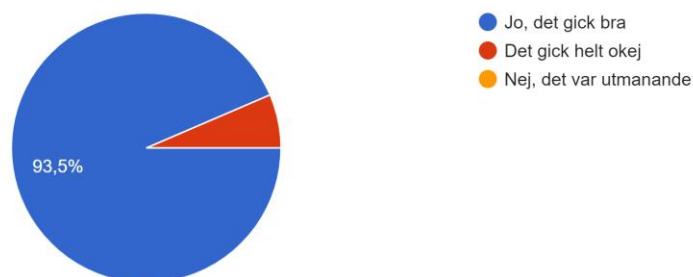

Figur 9, Kontaktformer i högstadiet

Hela 93,5 % av föräldrarna upplever att barnens övergång från lågstadiet till högstadiet gick bra. 6,5 % ansåg att det gick okej. Ingen upplevde övergången utmanande (Figur 10).

7. Fungerade övergången till högstadiet generellt bra?

31 svar

Figur 10, Övergången från lågstadiet till högstadiet

På den valfria öppna frågan där föräldrarna ombads berätta om de största förändringarna i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan i lågstadiet och högstadiet valde 42 %, 13 föräldrar, att svara. Svaren går att kategorisera i tre grupper: ansvar på eleven, information till föräldrarna och praktiska arrangemang. Sju föräldrar nämner ansvaret på eleven, det som de föräldrarna poängterar är:

- *Kontakten har skötts mest via Wilma i både lågstadiet och högstadiet. I lågstadiet kom det kanske mer info åt föräldrarna om det aktuella skolarbetet, medan man i högstadiet förutsätter att eleverna ska ta eget ansvar. Föräldrarna behöver inte ha full koll.*
- *Mycket mer självständighet och eget ansvar*
- *Eleven fick större ansvar, skulle t.ex. hålla reda på att rätt material togs med till lektionen. Tidigare morgnar. Klimatet är också ett annat i högstadiet.*

En poängterar att det ges mindre information till föräldrarna. Till de praktiska arrangemangen nämns nya färdmedel, tider, lärare och vänner.

- *Att barnet fick åka med buss o många nya kompisar*
- *Fler kompisar, nya ämnen, nya lärare*
- *Det var nog att tiderna ändrade, när vi har flera barn i samma skola så har det varit så smidigt när alla börjar samtidigt.*

Vid den öppna frågan, där föräldrarna skulle jämföra de största skillnaderna i kontakten och samarbetet mellan lågstadiet och högstadiet, fördelades svaren på följande sätt. Föräldrarna tar fasta på skillnader i kontakten, information, feedback och ansvar på eleven. Föräldrarna nämner även hur väl de upplever att de känner läraren.

19 % av föräldrarna, 6 föräldrar, anser att det inte finns några större skillnader eller att kontakten är lika. Två föräldrar konstaterade att de inte kunde svara på frågan. En förälder var glad över att olika saker tas på allvar i högstadiet.

26 %, 8 föräldrar, påpekar skillnader i kontakten på följande sätt:

- *Tätare kontakt på lågstadiet. På högstadiet har eleverna egen Wilma och det är ju bra infokanal. Utvecklingssamtal densamma.*
- *Äldre barn - mindre kontakt*
- *Kanske mer Wilma i högstadiet. Och personlig kontakt lågstadiet*

Majoriteten upplevde tätare kontakt i lågstadiet och endast i ett svar anser föräldern att de har mer kontakt i högstadiet än i det tidigare stadiet.

Fem föräldrar poängterar att informationen om olika aktiviteter i högstadiet är sämre, i lågstadiet kom information om vad som var på gång varje vecka genom veckobrev. Veckobrev skickas inte ut i högstadiet. Vilken information är det som saknas? Vad exakt vill föräldrarna få mera information om och hur ofta? Tidigare i kapitel 2.1 presenterades föräldrars svar i vad de vill få mera information om i dagsläget, det var mera provresultat på Wilma, information om skolarbetet, om läxor och vad de håller på med i olika ämnen. Det önskas även information om inlärningsmålen.

En förälder är nöjd med högstadiet eftersom högstadiet ger mera positiv feedback om barnet till föräldern. Föräldern upplever även att högstadiet är bättre på att berömma elever och motivera dem.

Två föräldrar berättar om ansvaret på eleven. En förälder nämner att barnet berättar mera själv vad som är på gång. Den andra föräldern anser att skolgången är mera självständig i högstadiet. I lågstadiet upplevde föräldern att de hade mera information om vad barnet lärde sig och vilka läxor som skulle förhöras.

Tre föräldrar nämner den personliga kontakten med lärare. De beskriver skillnaderna på detta sätt:

- *Lärarna i lågstadiet var mer närvarande i elevens vardag och på så sätt lärde man känna läraren bättre. Jag känner knappt någon högstadielärare.*
- *Klassföreståndaren känner inte barnet lika bra som klassläraren.*
- *Man känner ej alla lärare*

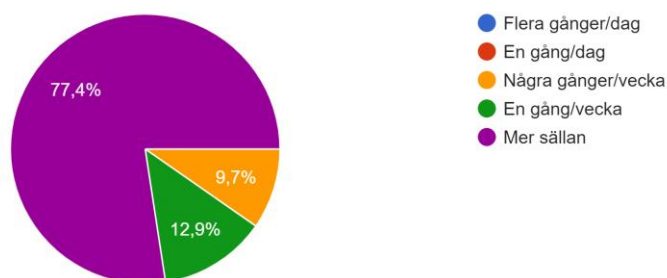
På vilket sätt upplever föräldrarna att de inte känner klassföreståndaren? Är det på grund av saknad av information? Eller saknad av personlig kontakt som utifrån den insamlade data minskas i högstadiet? Är det endast föräldern som känner att klassföreståndaren inte känner barnet lika bra som klassläraren eller känner barnet på samma sätt?

4.3 Förändrades samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan när distansundervisningen påbörjades?

I det här avsnittet presenteras hur föräldrarna tycker att samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan var under distansundervisningen som coronaläget medförde.

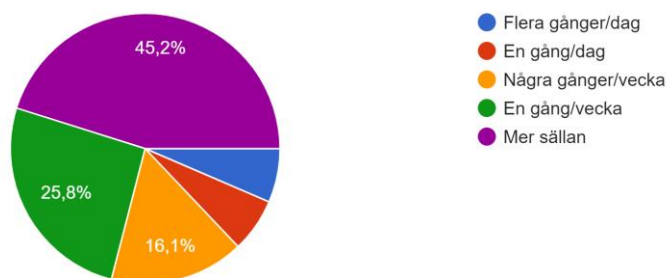
Nedan presenteras resultaten i hur ofta föräldrarna hade kontakt före och under distansundervisningen. Det syns tydligt att kontakten förändrades. Före distansundervisningen hade 77 % av respondenterna mindre kontakt än en gång per vecka. Under distansundervisningen var det endast 45 % som hade så lite kontakt. Det syns även en ökad frekvens på svarsalternativet om att kontakten som sker en gång per vecka eller några gånger per vecka. Under distansundervisningen fanns det även föräldrar som hade kontakt flera gånger per dag och en gång per dag (figur 11 och 12).

19. Hur ofta hade ni kontakt med skolan FÖRE distansundervisningen? (Hösten 2019- Mars 2020)
31 svar

Figur 11, Kontakt före distansundervisning

20. Hur ofta hade ni kontakt med skolan UNDER distansundervisningen?
31 svar

Figur 12, Kontakt under distansundervisning

Föräldrarna fick information före distansundervisningen påbörjades. Svaren kan kategoriseras i undergrupper: de föräldrar som upplever att de fick tillräcklig information och de som upplevde bristfällig information.

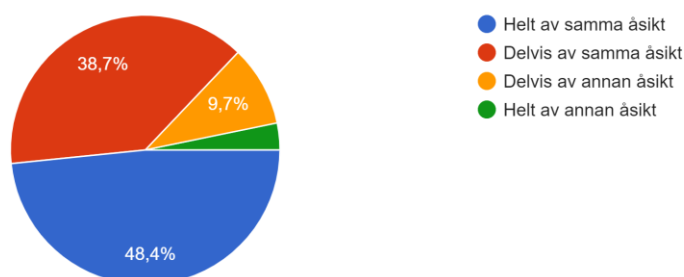
De som upplever att de fick tillräckligt med information nämner att en plan skickades via Wilma med praktisk information. Eleven skulle ta mera ansvar och att eleverna fick söka hjälp till skolan vid behov. 84 % av föräldrarna, 26 föräldrar, nämner informationen och upplever att de fick den informationen som behövdes. En av dessa föräldrar upplevde att det kom för mycket information att det blev svårt att filtrera ut det viktigaste.

Medan 16 %, 5 föräldrar, skriver att de fick för lite information eller att eleven fick bra med information, men föräldrarna fick nästan ingen information.

48,4 % var medveten om syftet för barnets skolgång under distansundervisningen, 38,7 % var delvis medveten om syftet. Medan 3,2 % inte alls visste syftet för barnets skolgång under distansundervisningen. 9,7 % av föräldrarna, som vi kan se i cirkeldiagrammet, visste inte riktigt syftet (Figur 13). Majoriteten av föräldrarna upplever att skolan gav konkreta förslag på hur de kunde stödja barnet under distansundervisningen. Runt en tredjedel av föräldrarna var helt eller delvis av annan åsikt, (Figur 14).

21. Vi var medvetna om syftet för vårt barns skolgång UNDER distansundervisningen?

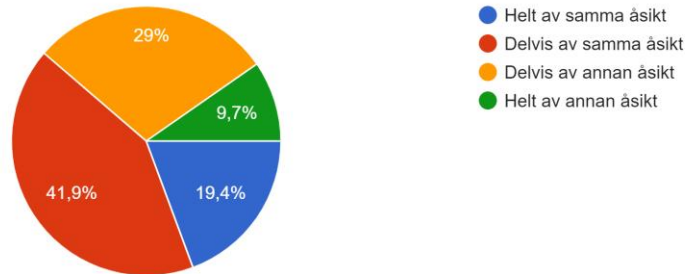
31 svar

Figur 13. Syftet för barnets skolgång under distansundervisningen

24. Skolan gav konkreta förslag om hur vi kunde stödja barnet under distansundervisningen?

31 svar

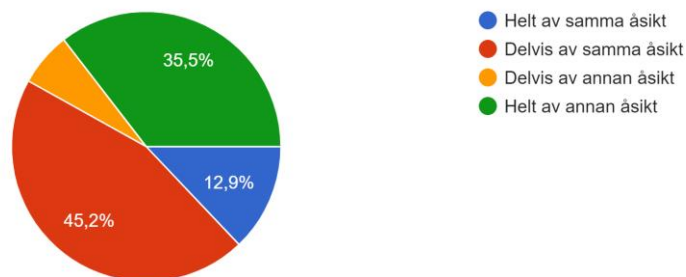

Figur 14, Förslag på stöd under distansundervisning

Figureerna 11 och 12 visar tydligt skillnader i kontakten mellan hemmet och skolan före och under perioden av distansundervisning. Av föräldrarna är det dock endast 12,9 % som upplever att coronaläget påverkade kontakten mellan hemmet och skolan. Föräldrar som upplever att coronaläget inte påverkade alls på kontakten och samarbetet var 35,5 %. Majoriteten, 45,2 % av föräldrarna anser att coronaläget delvis påverkade kontakten och samarbetet. (Figur 15)

22. Coronaläget har påverkat kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan?

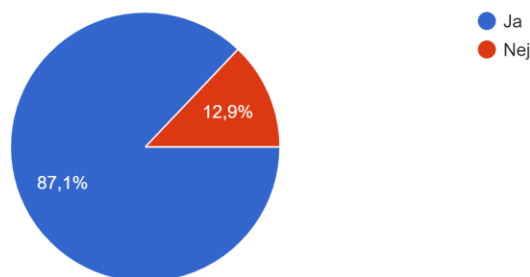
31 svar

Figur 15, Har Coronaläget påverkat kontakten?

26. Anser ni att ni fick tillräckligt med information?

31 svar

Figur 16, Information under distansundervisningen

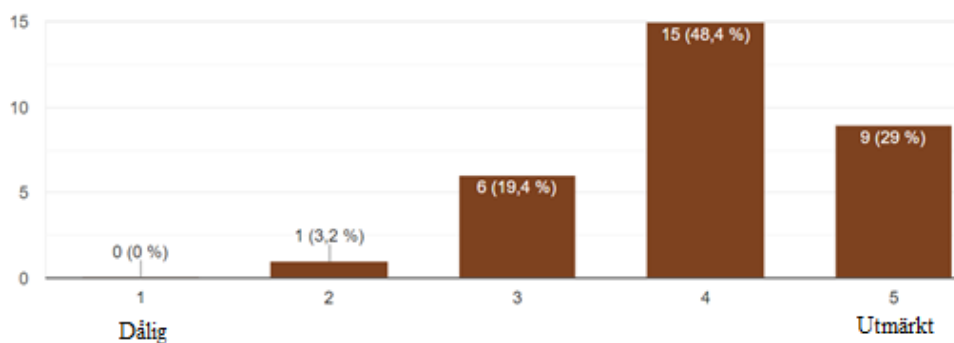
100 % fick informationen via Wilma, 6,5 % via samtal och 3,2 % via videoklipp. De som anser att de inte fick tillräckligt med information nämner följande:

- *Mitt barn hade svårt att veta hur vissa uppgifter skulle lämnas in och fick ibland ogjord läxa trots att barnet nog lämnat in sina uppgifter men tydligen på fel ställe.*
- *Skulle ha velat få läxuppgifter så man skulle ha haft mera koll på läget*
- *Vad som är tanken att de ska lära. Mål och betygsättning.*

Det finns tydliga skillnader i hur föräldrarna själva samarbetade med skolan under distansundervisningen kan vi se skillnader, majoriteten hade kontakt via Wilma, några beskrev samarbetet genom att de hjälpte barnet, medan andra inte alls samarbetade. Olikheterna och likheterna presenteras här till följande, 52 % av föräldrarna hade kontakt via Wilma där de kommunicerade och kvitterade uppgifter. 26 % av föräldrarna beskriver samarbetet i att de hjälpte barnet med skoluppgifterna, påminde och hämtade material till uppgifter. 16 % skriver att de inte samarbetade alls. 6 % skriver att de samarbetade bra, utan utförligare motivering. I stapeldiagrammet (Figur 17) kan man avläsa betyg i hur föräldrarna anser att samarbetet fungerade under distansundervisningen.

28. Hur anser ni att samarbetet fungerade mellan hemmet och skolan under distansundervisningen?

31 svar

Figur 17. Stapeldiagram av hur föräldrar upplevde att samarbetet fungerade under distansundervisningen

Åtta svar kom in på den valfria frågan om det finns några övriga erfarenheter föräldrarna ville tillägga om distansundervisningen. Svaren innefattar olika åsikter om hur distansundervisningen var. Här till följd presenteras svaren:

- *Det fungerade över förväntan. Säkert svårt för lärarna att veta hur mycket tid olika uppgifter kräver. En del ämnen tog för mycket tid och andra gick fortare.*
- *Den fungerade bra, men närundervisning är nog att föredra.*
- *Mitt barn skulle ha behövt mer ledda lektioner över nätet, för hen skulle ha fått både undervisning och sett de andra. Speciellt i matematik var det svårt att själva lära sig och förstå uträkningarna.*
- *Lärarna gjorde sitt bästa så även hemmen!*
- *Eleven hade hårdare press på sig under distansundervisningen när hen måste skicka in svaren till läraren, vilket var ganska jobbigt dom första veckorna då eleven är en person som har höga krav på sej. Eleven borde ha fått mera info om hur man skickar iväg olika arbeten....nu var det storasyskon som fick hjälpa till flera gånger. Fanns lärare som ville ha in arbeten på lite olika vis och det kunde ibland kännas jobbigt varför dom inte kunde göra på samma sätt*
- *Vår elev har alltid tagit ansvar själv för sina skoluppgifter så för oss var det inga problem*

Här framkommer att ett barn hade behövt mera ledd undervisning på grund av svårigheter i matematik. Distansundervisningen innebar också inlämning av uppgifter. Den beskrivna situationen ger anledning att fråga, varför kunde inte alla lärare samla in uppgifterna på samma sätt? Ur föräldrarnas och elevens synvinkel ökar komplexiteten i situationer där lärarna inte koordinerat sitt arbete utan använder flera olika system, vilket gör att elever och föräldrar behöver sätta sig in i flera varianter av praxis.

Avslutningsvis i enkäten behandlades frågor där föräldrarna fick motivera vad de tycker är viktigaste i samarbetet, om de tycker att skolan är aktiv för att skapa ett gott samarbete, om de hade förslag för ett bättre samarbete och slutligen fick respondenterna ge betyg från en skala från 1 till 5, på samarbetet i dagsläget.

I frågan om vad som föräldrarna tycker är viktigaste i kontakten är de eniga. Alla svar berör feedback, information om hur det går för barnet i skolan och låg tröskeln till att ta kontakt för båda parterna vid behov. Föräldrarna nämner även öppenhet, positivitet, ärlighet och förtroende. Till följande får ni ta del av fyra av föräldrarnas svar:

- *Att man får den info man behöver om skolarbetet för att kunna stödja eleven på rätt sätt.*
- *Att man kan lita på varandra så att man vet att den andra parten meddelar om det behövs samarbete/stöd.*
- *Att man får reda på hur det går för mitt barn, både bra och mindre bra för att ha koll på barnets skolgång*
- *Att det är lätt att ta kontakt om problem uppstår. Kommunikationen behöver fungera båda vägarna, är det problem förväntar jag mih att skolan tar kontakt*

77 % av föräldrarna anser att skolan är aktiv för att skapa ett gott samarbete, motiveringar till frågan är presenterade på följande sätt:

- *därför att skolan profilerar sig som en skola som satsar på Hem och skola och det ordnas flera tillfällen under läsåret där föräldrarna bjuds in.*
- *en klassföreståndare som är mån om sina elever och en rektor som är vän med alla elever och syns i skolans verksamhet.*
- *samtidigt känner man att eleverna får mera ansvar och att kommunikationen går via dem.*

- *uppmuntrar föräldrarna att höra av sej*
- *Bra klasslärare som inger förtroende.*
- *Vi får den info vi behöver.*
- *Regelbundet Wilma kontakt*

Två föräldrar anser att skolan inte är aktiv i att skapa ett gott samarbete. Ena föräldern anser att lärarna träffar barnen för sällan för att lära känna dem. Den andra lyfter fram att barnet inte behöver någon särskild hjälp och klarar uppgifter väl. Två föräldrar kan inte säga. Ytterligare två föräldrar svarar njaa på frågan och motiverar vidare att klassföreståndaren skulle kunna ge mera information.

En förälder svarade varken ja eller nej. Svaret valdes ändå att ta med eftersom det innefattar en tydlig åsikt.

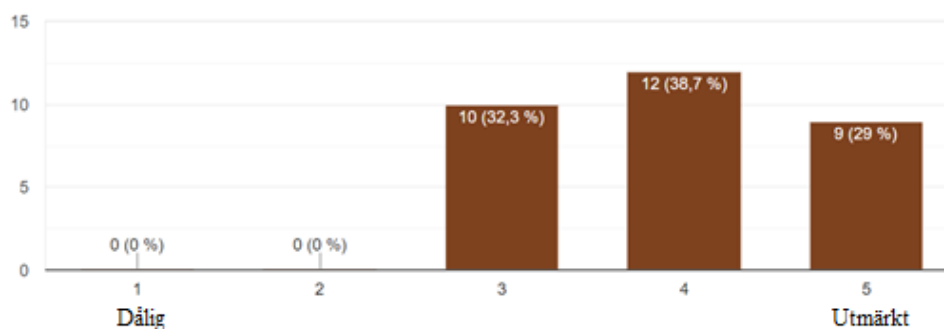
”Man är inte lika aktivt deltagande i högstadiesbarnens skolgång som lågstadiesbarnens. Säkert också en naturlig gång för att barnen blir äldre och börjar klara sig mer självständigt.”

Endast tre föräldrar har förslag på hur samarbetet kunde utvecklas. De förslagen var att skolan skulle ordna flera skoldagar när vårdnadshavarna kan besöka klasserna under lektionerna, olika typer av föräldramöten och att kontakten skulle kunna vara ännu tätare.

Föräldrarna betygsatte samarbetet och kontakten i dagsläget på en skala från 1 till 5. 1 var dåligt och 5 är utmärkt på skalan. 29 %, nio föräldrar, anser att samarbetet och kontakten är utmärkt. Ingen har betygsatt samarbetet mot det sämre. Samarbetet och kontakten i dagsläget, utifrån stapeldiagrammet (figur 18), är relativt god.

33. Hur anser ni att samarbetet och kontakten är i dagsläget?

31 svar

Figur 18 Stapeldiagram av betyg på samarbetet i dagsläget

4.4 Jämförelse mellan svaren från olika lågstadieskolor

I bakgrundsfrågorna framkom i vilken lågstadieskola deras barn hade gått i, 23 % av respondenterna svarade skola A, 26 % skola B, 32 % skola C och 19 % skola D.

Vid en jämförelse mellan alla enkätsvar och vid en uppdelning mellan de fyra skolorna konstaterades att svaren från respektive lågstadieskola var varierande. Det fanns inte många saker som skiljde sig markant från en skola till en annan. Den största skillnaden var att skola B ansåg att de största förändringarna från lågstadiet till högstadiet var att ansvaret på eleven ändrades. Skola D kommenterade även självständighet och ansvaret på eleven ökade. Medan skola A och C fokuserade på det praktiska som att färdmedel ändrades, nya lärare och kompisar.

Den största skillnaden var att från skola D svarade alla att de kände förtroende för skolan och elevens skolgång. Det fanns inte en annan skola där alla svarade att de hade fullt förtroende. Utifrån den teoretiska bakgrund avhandlingen har, gällande det cirkulära samspelet, kan vi fundera kring om tidigare full förtroende för lågstadieskola, också kan bidra till fortsatt förtroende för högstadieskolan också.

Alla skolor nämner någon gång i enkäten att i högstadiet har föräldrar mindre kontakt med skolan. I och med mindre kontakt upplever föräldrarna också att det ges mindre information. Eleverna blir mera självständigare och får större ansvar. Ytterligare gemensamma faktorer som framkommer är det som respondenterna upplever som viktigaste i samarbetet mellan hemmet och skolan. Så som information, stöda barnet att utvecklas i rätt riktning, tillit och att skolan ska vara lätt att kontakta.

4.5 Teoretisk koppling till resultaten

Utifrån Jensen & Ullebergs (2013) syn på den cirkulära kommunikationen och det dialogiska perspektivet på kommunikationen har det analyserats ifall brist på information och att föräldrarna inte upplever att de känner läraren framkommer som en gemensam nämnare i svaren. Vidare analyserades resultatet i hur föräldrarna svarar utifrån vilket betyg föräldrarna gav på samarbetet och kontakten överlag och hur svaren förhåller sig till de övriga frågorna i enkäten. Jensen & Ulleberg (2013, s. 33) lyfter fram att människans utveckling och lärande i första hand kan förstås utifrån den

relationer vi har. Dialogism lyfter fram att relation, information och kontakt hänger samman.

I flera svar framkommer det att föräldrarna känner delvis att de får för lite information om barnets skolgång. Bland dessa svar framkommer det i två svar även att föräldrarna upplever även att de inte känner klassföreståndaren och lärarna i högstadiet. Enligt ett dialogiskt perspektiv på kommunikation förefaller det som att teorin kan bidra till att skapa en förklaring på dessa två enkätsvar.

Det fanns tio respondenter som betygsatte samarbetet och kontakten i dagsläget med vitsordet 3, där 1 var dåligt och 5 var utmärkt. Bland de övriga svaren framkom det att eleverna har så många olika lärare att man inte lär känna någon riktigt bra, eftersom det är nästan ingen lärare eller förälder som tar kontakt. För det mesta är det endast rektorn som skickar allmän veckoinformation. Föräldrarna upplever också att lärarna i lågstadiet var mer närvarande i elevens vardag och på så lärde de även känna läraren bättre. För en förälder känns det utmanande med okända lärare. Föräldrarna vill få mera information om vad som sker i skolan, efter som de upplever att den mesta informationen enbart går till eleven. Tätare kontakt med skolan önskas.

Nio svarade att samarbetet och kontakten i dagsläget är utmärkt, vitsord 5. Där framkommer svar om att högstadiet bryr sig om eleverna. Samarbetet fungerar överlag bra. Det är mindre information i högstadiet, men föräldrarna känner helt förtroende och behöver inte mer information. Det är lätt att ta kontakt med skolan och skolan tar kontakt om det är något avvikande. Skolan uppmuntrar även till att ta kontakt vid behov. Det är en rak och öppen kommunikation, där skolan och hemmet försöker hitta lösningar tillsammans. I svaren framkommer även fram att de får betydligt mera positiv feedback och positiv respons på Wilma från högstadiet än från lågstadieskolan. Alla hjälps åt att stöda barnet att utvecklas i rätt riktning.

I svaren presenteras också högstadieskolan som en skola som satsar på Förbundet Hem och Skola och det ordnas flera tillfällen under läsåret där föräldrarna bjuds in. Klassföreståndare som är mån om sina elever och en rektor som är vän med alla elever, syns i skolans verksamhet.

En förälder lyfte fram att hen är rädd att belasta klassläraren i och med att de har haft en del extra utmaningar med barnet. Föräldrar poängterar att eleven har själv

tagit ansvar så därför har det inte heller varit några problem i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan. En förälder kommenterar att hen kan tänka sig att samarbetet ser annorlunda ut, om det är fler problem att lösa. Hen förklarar vidare att man inte behöver ha så mycket kontakt när allt fungerar.

Dialogiskt perspektiv betonar att i samspel med andra utvecklar vi mer eller mindre gemensamma sätt att förstå verkligheten på. Beroende på relation och sammanhang upplever människan olika känslor. (Jensen och Ulleberg, 2013, s. 33–34; s. 125) Utifrån hur föräldrarna har betygsatt samarbetet och kontakten syns tydliga skillnader i svaren. Beroende på hur de upplever informationen, relationen och kommunikationen svarar de olika på svaren, med olika erfarenheter och känslor i samma högstadieskola.

Majoriteten av föräldrarna är uppenbart nöjda med kontakten till skolan. Det framkommer av Föräldrabarometern (2018) och det gäller också i avhandlingens insamlade datamaterial. Beträffande den relativt fåtaliga, men dock existerande grupp föräldrar som är kritiska eller missnöjda med kontakten till skolan, är det möjligt att det dialogiska perspektivet på kommunikation kan öka förståelse och öppna möjligheter till insatser.

5 Diskussion

I det här kapitlet diskuteras först resultatet utifrån studiens syfte, forskningsfrågor och teori i relation till tidigare forskning. Vidare följer en metoddiskussion om undersökningens kvantitativa och kvalitativa metodansats. Slutligen förs en avslutande diskussion om avhandlingens slutsatser och förslag till fortsatt forskning.

5.1 Resultatdiskussion

5.1.1 Den generella kontakten mellan hemmet och skolan

Rekommendationen är att skolan ska välkomna föräldrarna och ha en öppen verksamhetskultur. Tröskeln att komma till skolan ska vara låg och föräldrarna ska göras delaktiga i skolgemenskapen. Samarbetet ska vara så att föräldrarna är delaktiga och kommunikationen interaktiv. Läraren har en avgörande roll då det gäller att stärka föräldrarnas förtroende för skolan samt att skapa förutsättningar för en fungerande samverkan. I samverkan ska man utgå ifrån det positiva och barnens styrkor. Skolan ska berätta för föräldrarna vilka förväntningar skolan har och ge föräldrar konkreta tips och råd om hur de kan stödja barnets lärande och skolgång. (Mertaniemi, 2018, s. 23.)

Avhandlingen är aktuellt och resultatet relevant och visar på att generellt förefaller föräldrarna, enligt insamlade data, ha förtroende för skolan och barnets skolgång. Hela 74 % känner helt förtroende för skolan och skolgången, medan 26 % känner delvis förtroende. Mer än hälften, 52 %, upplever att de får positiv respons om sitt barn, 42 % är delvis av samma åsikt i påståendet om de får positiv respons om sitt barn. Det innebär att de iallafall känner att de ibland får positiv respons om barnet. Endast 6 % var delvis av annan åsikt i påståendet om positiv respons om barnet. Det vill säga att hälften upplever kontakten som god, men antyder samtidigt att de ser plats för förbättring.

I undersökningen framkom att föräldrarna är i kontakt med skolan vid frånvaro, sjukdom, problem, oklarheter och mobbning. Det framkom även att föräldrar skulle ta kontakt med skolan om barnet skulle må psykiskt dåligt eller om barnet har svårt i något ämne. 100 % av föräldrarna använde Wilma som kommunikationskanal. 35 % av föräldrarna är kontakt med skolan per telefon. Föräldrarna är även i kontakt med skolan under utvecklingssamtal. Liknande resultat syns i Föräldrabarometern (2018, s.

33), där den överlägset viktigaste kommunikationskanalen var det elektroniska kommunikationsmedlet Wilma eller motsvarande.

36,2 % av föräldrarna som deltog i Föräldrabarometern (2015, s. 24) är helt av samma åsikt i påståendet att de får positiv respons om sitt barn. I högstadiet som denna undersökning gjordes i upplever över hälften av föräldrarna, 52 %, att de får positiv respons om sitt barn. 90 % av föräldrarna känner sig också helt eller delvis delaktiga i barnets skolgång.

Resultaten visar att 52 % av föräldrarna anser att inte behöver få mera information om barnets skolgång. Det kan man jämföra med föräldrabarometern (2015, s. 24) där 80 % av föräldrarna höll helt eller delvis med om att de får tillräcklig information om sitt barns skolgång av läraren. De förbättringsförslag som framkommer är mera provresultat på Wilma, information om skolarbetet, läxorna och inlärningsmålen.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen genomföras i samarbete med hemmen. Genom samarbetet stöds fostran och undervisningen så att varje elev får handledning, undervisning och stöd enligt sin nivå och sina behov. Samarbetet mellan hemmet och skolan främjar elevernas växande och utveckling. Samarbetet ska vara en byggsten i det gemensamma fostransarbetet. Föräldrarna ska vara delaktiga i skolan, erbjudas möjlighet att delta i planering av skolans verksamhet, delta i utvärdering och utveckling av målen för verksamheten samt beredas möjlighet till diskussioner som berör skolans värdegrund. Ett pålitligt samarbete bygger på ömsesidig respekt mellan alla parter. (Förbundet Hem och Skola, 2015, s. 22.) I undersökningen framkommer att över 90 % är helt eller delvis medvetna om målen för barnets skolgång. 27 av 31 föräldrar beskriver samarbetet som okej eller bra. Två föräldrar upplever att samarbetet är mycket bra. Det som kom fram i resultaten är att tröskel till att ta kontakt är låg, kommunikationen är rak och öppen samt att klassföreståndaren och föräldern försöker hitta lösningar tillsammans.

Resultaten visar att föräldrarna tycker att det viktigaste i kontakten och samarbetet är feedback, information om barnets skolgång, lätt att ta kontakt, öppenhet, positivitet, ärlighet och förtroende. Ömsesidig kommunikation är en viktig del av samarbetet mellan hemmet och skolan (Förbundet Hem och Skola, 2018, s. 33).

Upplevelsen av den generella kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan kan anses vara relativt god (se figur 18). Föräldrarna betygsatte samarbetet och

kontakten mellan hemmet och skolan i dagsläget. Betygsättningen utgick från en skala från ett till fem. Där betyg ett stod för dåligt, medan betyg fem stod för utmärkt. Resultaten från föräldrarnas betygsättning om samarbetet och kontakten i dagsläget visar att medeltalet blev 3,96, det vill säga 4. Samarbetet mellan hemmet och skolan i dagsläget fick betyget 4 av 5.

Beroende på hur föräldrarna betygsatte samarbetet och kontakten kunde man också se liknande åsikter i svaren. Om betygsättningen var utmärkt, så upplevde också föräldrarna att det mesta fungerade i samarbetet och kontakten. Då betyget var lägre, fanns det saker som föräldrar ville utveckla i samarbetet. Jensen och Ulleberg (2013, s. 135) hävdar att något är orsaken till något annat, situationen tolkas och vi anser något om hur samspelet uppstår och är. Utifrån ett dialogiskt perspektiv är människor beroende av varandra, lär sig av varandra hela tiden och vi är olika beroende på hur vi känner oss och hur väl vi upplever att vi är bekväma i relationen och sammanhanget. I resultaten framkommer det tydligt att kontakt, information och relation hör ihop.

5.1.2 Förändringar i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan under barns skolgång

Resultaten visar att den personliga kontakten mellan lärare och föräldrar minskar när barnet börjar i högstadiet. I lågstadiet var det 48 % av föräldrarna som hade personlig kontakt, men i högstadiet är det endast 22 %. Den vanligaste kommunikationsformen, Wilma, är densamma i både lågstadiet och högstadiet. Den digitala kommunikationen handlar om att utväxla information om innehåll och förståelse (Jensen & Ulleberg, s. 148, 2013).

Resultaten visar att de största förändringarna föräldrarna tog fasta på vid övergången från lågstadiet till högstadiet kategoriserades i tre grupper: ansvar på eleven, information till föräldrarna och praktiska arrangemang. Föräldrarna betonade att det blev mera ansvar på eleven och barnen blev mera självständiga. Informationen till föräldrarna blev mindre. De praktiska förändringarna var skolbuss, tider ändrades, nya ämnen, lärare och vänner. Kommunikation mellan hemmet och skolan betonas vid övergången från årskurs sex till sju. Övergången innebär att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna är anpassade till elevens ålder och

förutsättningar. Det är viktigt att både i hemmet och i skolan se till att eleverna känner sig trygga, samtidigt som eleverna uppmuntras till att möta nya utmaningar. (Glgu, 2014, s. 280).

Samarbetet mellan hemmet och skolan antar nya former vid övergången från lågstadiet till högstadiet och får nytt innehåll men är fortfarande ett viktigt stöd för den unga. (Glgu, 2014, s. 280). De största förändringarna som föräldrarna tänkte på när de jämförde kontakten mellan hemmet och skolan under lågstadiet och högstadiet, var skillnader i hur ofta de hade kontakt med klassläraren eller klassföreståndaren, information, feedback och återigen att ansvaret på eleven ändrades. Grunderna för den grundläggande läroplanen (2014, s. 36) betonar att för ett lyckat samarbete krävs att skolans personal är aktiv och har personlig kontakt med vårdnadshavarna och att kommunikationen är mångsidig. Utifrån resultaten kan man ifrågasätta ifall den personliga kontakten är tillräcklig, eftersom endast 22 % ansåg att de har personlig kontakt, utöver utvecklingssamtal och föräldramöten.

Aktuella företeelser för en förälder till högstadiebarn är att barnet får mera ansvar i högstadiet. Det nya och större ansvaret är bland annat att passa tider, hålla koll på viktig information, åka med nytt färdmedel till skolan och upptäcka den nya miljön. Informationsmängden mellan skolan och hemmet och den personliga kontakten med lärare blir mer sällan i högstadiet jämfört med lågstadiet. Det mest använda eller enda kommunikationskanalen är Wilma.

5.1.3 Förändrades samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan under distansundervisningen?

Resultaten visar att endast 13 % upplevde att coronaläget påverkade kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan, 36 % ansåg att det inte påverkades alls. 45 % tyckte att kontakten och samarbetet påverkades delvis av coronaläget. Majoriteten upplevde att de fick tillräckligt med information under distansundervisningen. Det som saknades i informationen var mål för lärande, kriterier för bedömning och tydligare information om uppgifter. Perander-Norrgård (2020, s. 2) framhäver i sammanställningen av Förbundet Hem och Skolas enkät att föräldrar upplever att de

äldre barnen klarar sig själva. Föräldrarna önskar mera information om uppgifter och arbetssätt också får barn i högstadiet. Det äldre barnet sköter mycket av skolan på egen hand, men föräldrarna kan uppleva att det är svårt att motivera barnen.

Det syns tydligt i resultaten att kontakten mellan hemmet och skolan ändrades. Före distansundervisningen hade 77,4 % mer sällan kontakt än en gång per vecka. Under distansundervisningen var det endast 45,2 % som hade så sällan kontakt. Det syns även en ökning i resultaten på kontakten som sker en gång per vecka eller några gånger per vecka. Under distansundervisningen fanns det även föräldrar som hade kontakt flera gånger per dag och en gång per dag (figur 11 och 12).

I resultaten kan man se att föräldrarna betygsatte samarbetet mellan hemmet och skolan under distansundervisningen (figur 17) på en skala från 1 till 5. 1 var dåligt och 5 stod för utmärkt. På den skalan blev medeltalet 4,03. Förbundet Hem och Skolas enkätundersökning om föräldrars åsikter om distansundervisningen visar liknade resultat, där nästan 79 % av föräldrarna tyckte att samarbetet mellan hemmet och skolan fungerade bra i fråga om distansundervisningen. Samarbetet fungerade bra trots förvirring och osäkerhet som coronaläget också medförde. (Perander-Norrgård, 2020, s. 1.)

Föräldrarna samarbetade på olika sätt med skolan under distansundervisningen. Majoriteten hade regelbunden kontakt i Wilma, en del beskrev samarbetet genom att de hjälpte barnet, medan andra föräldrar skrev att de inte samarbetade alls. Föräldrarna runtom i Finland upplevde att ansvaret på dem ökade rejält, eftersom de upplevde att det var deras uppgift att se till att barnen följde någorlunda skolrutin och att uppgifterna blev gjorda. (Perander-Norrgård, 2020, s. 1–2.)

Resultaten framhäver att majoriteten upplever att Coronaläget och distansundervisningen har påverkat kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan. I högstadiet där barnen är mera självständiga fungerade distansundervisningen bra. Utifrån resultaten kan man även se att i de ämnen som elever har svårigheter i, kan det vara svårt att hänga med under distansundervisning. En förälder kommenterade distansundervisningen på följande sätt: *”Den fungerade bra, men närundervisning är nog att föredra.”*

5.2 Metoddiskussion

För att undersöka föräldrarnas syn på kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan generellt, över tid och under distansundervisningen gjordes en flermetodsundersökning. Flermetodsundersökning valdes för att få ett brett resultat. Flermetodsundersökning innefattar en kombination av kvantitativ och kvalitativ forskningsstrategi (Bryman & Bell, 2017, s. 592). Kombinationen av metoderna har valts eftersom det krävs mer än endast mätbara resultat för att uppfylla på studiens syfte. Flermetodsundersökning ger olika infallsvinklar och det ger undersökningen olika slags information och samtidigt ger en mångsidig bild av det som undersöks (Eliasson, 2018, s. 30). Undersökningen gjordes via en webbenkät med en kvantitativ forskningsstrategi som grund med inslag av kvalitativa metoder. Det kvantitativa mättes genom slutna frågor och sammanställdes i tabeller och diagram. Det kvalitativa syns i form av öppna frågor i enkäten. Dessa valdes att ha med för att få en djupare förståelse för kvantitativa data. Respondenterna fick med egna ord beskriva och förklara kontakten och samarbetet, vilket gör studien till en flermetodsundersökning. Flermetodsundersökning har blivit allt vanligare inom pedagogiken (Bryman & Bell, 2017, s. 594). Flermetodsundersökningen har olika inriktningar. I undersökningen har integrerad design blivit vald. Integrerad design innebär att kvantitativa och kvalitativa data samlas in samtidigt och används för att komplettera varandra och bidra med varierande resultat med tanke på forskningsfrågorna.

Tanken var i början att intervjua några respondenter om distansundervisningen som coronaläget medförde. Datainsamlingen påbörjades i slutet på april. Efter telefonsamtal och epost med rektorn i skolan, väntade jag på frivilliga respondenter. Men eftersom det inte hittades någon frivillig intervjuperson efter tre försök, valde jag att skicka ut en enkät med både kvantitativa och kvalitativa forskningsstrategier. På enkäten svarade 31 föräldrar av 89 föräldrapar. Om forskningen endast hade haft en forskningsstrategi hade undersökningen sett annorlunda ut. Enbart kvantitativa data hade blivit svåra att använda på grund av den låga svarsprocenten (Trost & Hultåker, 2016, s.147). Svarsprocenten var 35 % av föräldrarna i årskurs sju. Kvantitativa data hade blivit svåra att använda på grund av att kvantitativa material kräver en högre svarsprocent för att kunna bedömas vara representativa för den utvalda gruppen. Enbart en kvalitativ studie hade gett en djupare bild av hur och varför föräldrarna

upplever en viss sak på ett visst sätt. Vid en intervjusituation hade funnits rum för att be respondenten att motivera sig (Eliasson, 2018, s. 26).

5.3 Slutsats och förslag på fortsatt forskning

Undersökningens tema är mycket aktuell, eftersom fungerande kommunikation mellan föräldrar och skolan är av stor betydelse för barnet samt att man inte ännu vet om corona återkommer i nya vågor eller hur länge pandemin pågår. Det är oklart om distansundervisningen kommer att påbörjas igen. Det intressanta med undersökningens resultat var att ingen av respondenterna ansåg att samarbetet och kontakten var dåligt och ingen tyckte heller att distansundervisningen var riktigt katastrofal, trots att närundervisning är att föredra.

Till min undersökning lyckades jag inte, trots flera försök, att hitta några personer att intervjua. Det hade varit intressant att intervjua både föräldrar och/eller lärare om distansundervisningen som coronaläget medförde. Det hade även varit intressant att jämföra hur skolor från olika kommuner upplevde distansundervisningen. Vidare hade det också varit intressant att forska vidare kring hur relation, information och kontakt hör ihop i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan med stöd av cirkulär och dialogiskt perspektiv på kommunikation. Det hade även varit intressant att undersöka när och vad som gör att föräldrar upplever att de känner en klassföreståndare eller klasslärare. Ytterligare hade det varit intressant att forska vidare i kring om en lärare har erfarenhet av att kunna förändra en tidigare bristfällig kontakt till en förtroendefull och välfungerande kontakt – utgående från en medvetenhet om att kommunikation är en ömsesidig handling. Det hade även varit intressant att forska kring om den cirkulära och dialogiska förståelsen av kommunikationen kan öka förståelsen av hur man kan handla i upplevelser av situationer med bristande kommunikation.

Litteratur

- Alfakir, N. (2010). *Föräldrasamverkan i förändring: Handbok för pedagoger*. Stockholm: Liber.
- Bell, J. & Nilsson, B. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik* (4 [uppdaterade] uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Bell, J., Waters, S., Nilsson, B. S. & Nilsson, B. (2016). *Introduktion till forskningsmetodik* (Femte upplagan.). Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A., Bell, E. & Nilsson, B. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (Upplaga 3.). Stockholm: Liber.
- Coleman, M. (2013). *Empowering family-teacher partnerships: Building connections within diverse communities*. Los Angeles: SAGE.
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research* (2nd ed.). Los Angeles (Calif.): SAGE.
- Dahlkwist, M. (2012). *Kommunikation* (6. uppl.). Stockholm: Liber.
- Dalen, M., Kärnekull, B. & Kärnekull, E. (2015). *Intervju som metod* (2. uppl.). Malmö: Gleerups.
- Denscombe, M., Larson, P. & Larson, P. (2016). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (Upplaga 3:1.). Lund: Studentlitteratur.
- Denscombe, M. & Larson, P. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (Upplaga 4:1.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Ejlertsson, G. (2019). *Enkäten i praktiken: En handbok i enkätmetodik* (Fjärde upplagan.). Lund: Studentlitteratur.
- Eliasson, A. (2013). *Kvantitativ metod från början* (3. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Eliasson, A. (2018). *Kvantitativ metod från början* (Upplaga 4:1.). Lund: Studentlitteratur.

- Fagerholm, M. (2020). Corona är en tidstjuv. *Läraren*, 46(8), 6–7. Hämtad 10 maj 2020, från https://issuu.com/lararen/docs/l_raren_8_2020
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2019). *Handbok i kvalitativ analys* (Upplaga 3.). Stockholm: Liber AB.
- Förbundet Hem och Skola (2020). *Material*. www.hemochskola.fi/material, hämtad 28 januari 2020
- Förbundet Hem och Skola (2016). *Läroplanen i ett nötskal*. <file:///C:/Users/pamel/Downloads/Laroplaneniettnotskal.pdf>, hämtad 4 Augusti 2020
- Hamilton-Jones, B. Vail, C. (2013) *Preparing special educators for collaboration in the classroom: Preservice teachers' beliefs and perspectives*. International Journal of Special Education. Vol 28, No: 1, 2013.
- Hougaard, B., Nilsson, B. & Glave, L. (2008). *Praktisk vägledning i kommunikation för lärare i förskola och skola* (2. uppl.). Stockholm: Liber.
- Jensen, M. (2012). *Kommunikation i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Jensen, P., Ulleberg, I. (2013). *Mellan orden: Kommunikation i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S., Brinkmann, S. & Torhell, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (2. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S., Brinkmann, S. & Torhell, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (Tredje upplagan.). Lund: Studentlitteratur.
- Lahtinen, N. (2012). *Oppilaan oikeudet ja vanhempien vastuu*. Jyväskylä: PSKustannus
- Markström, A. (2013). *Utvecklingssamtal: Kommunikation mellan hem och förskola*. Lund: Studentlitteratur.
- Mertaniemi, R. (2018). *Föräldrabarometern 2018*. Förbundet Hem och skola i Finland:

<https://www.hemochskola.fi/wpcontent/uploads/2018/11/Foraldrabarometern2018final.p>, Hämtad 8 oktober 2019

Nilsson, B. (2016). *Kommunikation: Samspel mellan människor* (Upplaga 4:1.). Lund: Studentlitteratur.

Oikeusrekisterikeskus (2020), *Vårdnad om barn*.
<https://oikeus.fi/sv/index/Broschyter/kansainvalinenlapsikaappaus/lapsenhuolto.html>, Hämtad 11 september 2020

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (3., [uppdaterade] uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Patel, R. & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (Femte upplagan.). Lund: Studentlitteratur AB.

Pihlgren, A. S. (2017). *Föräldrasamverkan: Att bygga tillit* (Upplaga 1.). Lund: Studentlitteratur.

Svenska Yle (2015). *Wilma används på fel sätt*.
<https://svenska.yle.fi/artikel/2015/11/24/wilma-anvands-pa-fel-satt>, hämtad 28 januari 2020

Svenska Yle (2020). *Skolorna öppnar stegvis den 14 maj*.
<https://svenska.yle.fi/artikel/2020/04/29/uppgifter-till-yle-skolorna-oppar-stegvis-den-14-maj>, hämtad 17 augusti 2020

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap* (2. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2020). *Aktuellt om coronaviruset*.
<https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/aktuellt/aktuellt-om-coronaviruset-covid-19/smitta-och-skydd-coronaviruset>, hämtad 17 augusti 2020

Tietosuoja. (2020). *Vanliga frågor om EU:s dataskyddsförordning*.
<https://tietosuoja.fi/sv/gdpr-sv>, hämtad 11 augusti 2020

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer* (4., [omarb.] uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. & Hultåker, O. k. (2016). *Enkätboken* (5., [moderniserade och rev.] uppl.).
Lund: Studentlitteratur.

Utbildningsstyrelsen. (2007). *Kvalitet i samarbetet mellan hem och skola*. Helsingfors:
Utbildningsstyrelsen, Suomen vanhempainliitto.

Utbildningsstyrelsen. (2014). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande
utbildningen 2014*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Bilagor

Bilaga 1, Webbenkät

Samarbete mellan hemmet och skolan

Denna enkät riktar sig till föräldrar med barn i årskurs sju.

Jag är Pamela Svenfelt. Som bäst håller jag på med min magisteravhandling i pedagogik. I min avhandling har jag valt att undersöka hur föräldrar med barn i årskurs sju upplever kommunikationen och kontakten mellan hemmet och skolan. Mitt syfte är att ta reda på hur samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan har förändrats under barnets skolgång. Jag är också intresserad av vilka förändringar i kontakten som Covid-19 har medfört.

Era erfarenheter om hur kommunikationen och kontakten har fungerat är mycket välkomna och har betydelse för arbetet vid lärarutbildningen och i skolorna.

Enkäten är delad i fyra delar, den första delen består av bakgrundsfrågor, den andra innefattar frågor om kontakten mellan hemmet och skolan. Tredje delen behandlar frågor som berör kontakten mellan hemmet och skolan under Covid-19. Fjärde och sista delen sammanfattar kontakten mellan hemmet och skolan.

Era svar behandlas konfidentiellt och anonymt. Enkäten tar ca. 10 minuter att besvara. Vänligen besvara enkäten senast 5.6.2020.

Tack för hjälpen!

***Obligatorisk**

1. Vem fyller i enkäten? *

- Mamma
- Pappa
- Båda tillsammans
- Övrigt: _____

3. I vilken lågstadieskola gick ert barn? *

- A
- B
- C
- D

4. Vilka kontaktformer användes i lågstadiet? *

- Personlig kontakt
- Föräldramöten
- Föräldrakvällar
- Utvecklingssamtal
- Veckobrev
- Wilma
- Telefonkontakt
- Besöksdagar
- Klassföräldrar
- Hem och Skola - förening
- Övrigt: _____

5. Vilka kontaktformer används i högstadiet? *

- Personlig kontakt
- Föräldramöten
- Föräldrakvällar
- Utvecklingssamtal
- Veckobrev
- Wilma
- Telefonkontakt
- Besöksdagar
- Klassföräldrar
- Hem och Skola - förening
- Övrigt: _____

6. Är det ert första barn i årskurs 7? *

- Ja
- Nej

7. Fungerade övergången till högstadiet generellt bra? *

- Jo, det gick bra
- Det gick helt okej
- Nej, det var utmanande

Berätta om de största förändringarna.

Ditt svar _____

Nästa

Del 2, Kontakten mellan hemmet och skolan

8. I vilka ärenden är ni i kontakt med skolan? *

Ditt svar _____

9. Genom vilka kanaler kontaktar ni läraren/skolan? *

Ditt svar _____

10. Vi känner förtroende för skolan och vårt barns skolgång *

- Helt av samma åsikt
- Delvis av samma åsikt
- Delvis av annan åsikt
- Helt av annan åsikt
- Övrigt: _____

11. Vi får positiv respons om vårt barn *

- Helt av samma åsikt
- Delvis av samma åsikt
- Delvis av annan åsikt
- Helt av annan åsikt
- Övrigt: _____

12. Vi känner oss delaktiga i barnets skolgång *

- Helt av samma åsikt
- Delvis av samma åsikt
- Delvis av annan åsikt
- Helt av annan åsikt
- Övrigt: _____

13. Vi är medvetna om målen för vårt barns skolgång. *

- Helt av samma åsikt
- Delvis av samma åsikt
- Delvis av annan åsikt
- Helt av annan åsikt
- Övrigt: _____

14. Vi önskar få mera information om vårt barns skolgång *

- Helt av samma åsikt
- Delvis av samma åsikt
- Delvis av annan åsikt
- Helt av annan åsikt
- Övrigt: _____

Om ni vill få mera information, vilken information vill ni få mera av?

Ditt svar _____

15. På vilket sätt får ni information om barnets skolgång? *

- Personlig kontakt
- Regelbunden skriftlig feedback
- Förhör/Prov
- Betyg
- Utvecklingssamtal
- Övrigt: _____

15. På vilket sätt får ni information om barnets skolgång? *

- Personlig kontakt
- Regelbunden skriftlig feedback
- Förhör/Prov
- Betyg
- Utvecklingssamtal
- Övrigt: _____

16. På vilket sätt får ni information om skolan i allmänhet? *

- Wilma
- Brev
- Föräldramöten
- Utvecklingssamtal
- Via barnet
- Övrigt: _____

17. Hur ser samarbetet med klassföreståndaren ut? *

Ditt svar _____

18. Om ni jämför med lågstadiet, vilka är de största skillnaderna i samarbetet och kontakten mellan hemmet och skolan? *

Ditt svar _____

Bakåt

Nästa

Del 3, Distansundervisningen som Covid-19 medförde

19. Hur ofta hade ni kontakt med skolan FÖRE distansundervisningen? (Hösten 2019- Mars 2020) *

- Flera gånger/dag
- En gång/dag
- Några gånger/vecka
- En gång/vecka
- Mer sällan

20. Hur ofta hade ni kontakt med skolan UNDER distansundervisningen? *

- Flera gånger/dag
- En gång/dag
- Några gånger/vecka
- En gång/vecka
- Mer sällan

21. Vi var medvetna om syftet för vårt barns skolgång UNDER distansundervisningen? *

- Helt av samma åsikt
- Delvis av samma åsikt
- Delvis av annan åsikt
- Helt av annan åsikt
- Övrigt: _____

22. Coronaläget har påverkat kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan? *

- Helt av samma åsikt
- Delvis av samma åsikt
- Delvis av annan åsikt
- Helt av annan åsikt
- Övrigt: _____

23. Vilken information fick ni om distansundervisningen före den påbörjades? *

Ditt svar

24. Skolan gav konkreta förslag om hur vi kunde stödja barnet under distansundervisningen? *

- Helt av samma åsikt
- Delvis av samma åsikt
- Delvis av annan åsikt
- Helt av annan åsikt
- Övrigt: _____

25. På vilket sätt fick ni information under distansundervisningen? *

- Wilma
- Samtal
- Videoklipp
- Online möten
- WhatsApp
- Teams
- Seesaw
- Övrigt: _____

26. Anser ni att ni fick tillräckligt med information? *

- Ja
 Nej

Om nej, vilken information saknades?

Ditt svar

27. På vilket sätt samarbetade ni med skolan under distansundervisningen? *

Ditt svar

28. Hur anser ni att samarbetet fungerade mellan hemmet och skolan under distansundervisningen? *

	1	2	3	4	5	
Dåligt	☐	☐	☐	☐	☐	Utmärkt

Finns det några övriga erfarenheter ni vill tillägga om distansundervisningen?

Ditt svar

Bakåt

Nästa

Del 4, Avslutande frågor om kontakten och samarbetet mellan hemmet och skolan

29. Vad anser ni att är det viktigaste med samarbetet och kontakten med skolan? *

*

Ditt svar

30. Anser ni att skolan är aktiv för att skapa ett gott samarbete? Varför? Varför inte? *

*

Ditt svar

31. Vad är utmanande gällande samarbetet mellan hemmet och skolan? *

*

Ditt svar

32. Har ni förslag på hur man kunde utveckla samarbetet med skolan?

Ditt svar

33. Hur anser ni att samarbetet och kontakten är i dagsläget? *

Dålig 1 2 3 4 5 Utmärkt

Något ni vill tillägga?

Ditt svar

Tack för ert deltagande!
Kom ihåg att tryck på SKICKA.

Bakåt

Skicka